

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

LA PUBLICACIÓ DE L'APÈNDIX

El dret català codificat

La Comissió de l'Apèndix de Dret Català al Codi Civil ha publicat ja el seu projecte d'Apèndix que ha estat comunicat al començament d'aquesta setmana a les Diputacions catalanes i a les Corporacions jurídiques perquè donin el seu parer. És un fet que marca una data en la història del nostre dret civil i que no deu passar per alt.

Probablement molts dels nostres lectors desconeixen l'objecte de l'Apèndix que acaba de sortir ara, al cap de trenta anys d'haver estat nomenada la primera Comissió que tenia de redactar-lo. Es tracta de codificar, es a dir, de concretar en articles classificats i ordenats, totes les disposicions del dret civil català que estan avui escampades en lleis d'origen diferent i d'aplicació fragmentària. A tots els pobles del món la codificació del dret civil ha estat un problema difícil i d'una solució molt lenta. No podem escapar nosaltres a aquesta regla general, complicada en el nostre cas per la manca de la facultat de legislar.

Es sabut que fa quaranta anys, exactament quaranta un, que va ésser publicat el Codi Civil espanyol. Hi havia hagut per uns moments el projecte d'aplicar-lo amb caràcter general a totes les terres hispàniques per a completar la seva unificació; però la resistència dels pobles que tenien institucions jurídiques pròpies, principalment Catalunya, va fer fracassar el projecte, i el nou Codi Civil va sortir amb uns articles que manen respectar en tota la seva integritat el dret que anomenen foral dels territoris que en tinguin. Des de la seva publicació, el Codi Civil no ha estat aplicable a Catalunya més que com a suplementari, o sigui, com un complement del

nou i els que desitgen no modificar res. Heus ací les dificultats sovint invencibles de la tasca. Però en el cas de Catalunya s'hi ajunta el recel que, una vegada fet l'articulat nou, el poder legislatiu de l'Estat l'agafi pel seu compte, perquè té d'un cop a la mà tot el nostre dret especial, i el trans-

dret indiscutible de la personalitat jurídica de Catalunya.

Malgrat la importància innegable d'aquest problema, es comprèn que no sigui matèria d'una gran exaltació popular. El nostre dret especial, resumit en el projecte d'Apèndix que s'acaba de publicar, es re-

La Comissió de juristes: senyors Maluquer, Abadal i Hurtado (degans del Col·legi d'Advocats); Borrell, Maspons, Martí Miralles i Anguera (presidents de l'Acadèmia de Jurisprudència).

formi i el malmetí sense possibilitat de remei.

Això explica que, havent-se reservat a una Comissió de juristes catalans el treball de preparar un Codi de dret català per ésser publicat com un Apèndix del Codi Civil espanyol, concretant les disposicions de dret civil que han d'ésser d'aplicació preferent a Catalunya, s'hagin passat trenta anys sense trobar el moment de donar per enllestida la feina.

Però, a l'últim, s'ha vist que l'ajornament del problema ajudava a fer-lo més greu, perquè cada dia que passa, el Codi espanyol envaïx amb més empenya el cas de la seva aplicació a Catalunya. Per això la Comissió actual, formada pels senyors Maluquer (president), Abadal, Hurtado, Borrell, Maspons, Martí Miralles i Anguera, aprofitant una bona disposició del Ministre de Gràcia i Justícia, s'ha decidit a pendre com a base del nou Apèndix un article projecte de l'eminent jurisconsult senyor Duran i Bas, i un cop revisat i completat s'ha fet responsable de la seva publicació. Com deia la Comissió, l'evolució de l'esperit públic en aquests darrers anys permet esperar que l'obra dels juristes catalans sigui respectada íntegrament, perquè el problema del nostre dret especial ha deixat de tenir l'aspecte d'una concessió del Poder públic per a convertir-se en el reconeixement del

deu gairebé exclusivament a dues institucions: el dret familiar, que és la llei d'organització econòmica de la família, i el dret successori, que és la llei de l'herència. A tots els que tenen algun patrimoni, els interessa molt que la regla dels seus drets sigui clara, ordenada i pròpia. Però les multituds d'ara, amb tot i disposar en general d'una major riquesa que les engrunes de les poblacions rurals que en altre temps varen edificar el nostre dret, tenen necessitats i ambicions d'un ordre diferent que anuncien la possibilitat d'una transformació essencial de les bases del dret civil.

Però no s'ha d'exagerar la importància d'aquest aspecte dels problemes del nostre temps. Alguns pobles nous que han volgut esborrar fins a deixar-les en blanc les taules de la vella llei civil, i les volen tornar a omplir amb una llei nova, i com una fatalitat, sense gairebé adonar-se'n, ressusciten les fórmules primitives del dret que compareixen de nou per a tornar a començar la mateixa evolució. Passi el que passi, convé deixar ben fixades a la terra les nostres institucions jurídiques. Són les fites que marquen el nostre pas per la història, i no hi ha dubte que aquestes fites serviran, com han servit a tot arreu, per a refer el bastiment de la societat catalana cada vegada que, en el curs dels temps, alguna tempestada hagi volgut destruir-la.

Manuel Duran i Bas.

nostre règim jurídic especial en aquelles matèries que no estan regulades en les nostres lleis.

Però aquesta solució té un gros inconvenient. Mentre el dret civil espanyol, resumit en un Codi, esdevenia un cos legal únic, fàcilment manejable i d'una aplicació senzilla, el dret civil a Catalunya era un conjunt desordenat de lleis diverses, encavallades les unes amb les altres sense cap norma científica i sovint contradictòries. N'hi ha prou per a fer-se càrrec d'aquesta situació amb saber quines són avui les parts del nostre dret vigent. Amb preferència tenen d'aplicar-se les lleis de caràcter general dictades per tota Espanya des del nomenat Decret de Nova Planta de 1716 que marca la fi de la facultat legislativa de Catalunya; després vénen per ordre les antigues Constitucions de Catalunya en quant no estiguin modificades per les lleis d'aplicació preferent; després, les disposicions del Dret Canònic, acceptades com a suplementàries de la llei pròpia; després el Dret Romà; darrera d'aquest, el costum local o comarcal; i en últim lloc, el Codi Civil espanyol i les lleis generals que el completen.

No és d'estranyar, amb aquest quadro a la vista, el que ha passat des de la publicació del Codi. Els juristes, d'acord moltes vegades amb les necessitats de la vida pràctica, han anat insensiblement a cercar la solució dels conflictes de dret en els preceptes clars i concrets del Codi Civil espanyol, i com és natural, els tribunals i l'Estat han afavorit aquesta tendència, i amb subtils d'interpretació relativament fàcils, han donat preferència a l'aplicació dels preceptes del Codi sobre les disposicions del nostre dret especial, gairebé sempre que algun dels nostres ho ha demanat i sempre que els ha semblat.

La manera més clara de resoldre aquesta situació, era acabar amb el desordre de les nostres lleis, codificant-les com s'havia fet amb les antigues lleis espanyoles. Però això que està dit molt aviat, resulta pràcticament molt difícil. Així que els juristes comencen a voler resumir en un articulat modern el contingut de lleis disperses d'un dret civil antic, comencen els dubtes i els escrúpols. La por d'alterar el sentit i l'eficàcia d'una llei viva o de donar-li una extensió diferent de la que té; el temor d'oblidar coses essencials que aparentment no ho semblen o de conservar coses velles que deuen desaparèixer; i la contradicció de parers entre els que volien legislar de bell

Costes ha fet el vol directe París-Nova York en 37 h. i 8 m.

Decididament el món és cada dia més petit.

MIRADOR INDISCRET

L'exploració del Poble Espanyol

Divendres, a l'Ajuntament, abans de començar la sessió de l'Ajuntament que donà tant de joc, algú va avançar la nova que s'anava a obrir un concurs públic per a l'exploració dels establiments i espectacles del Poble Espanyol de l'Exposició.

—Un concurs per a l'exploració del poble espanyol?—digué algú—. Quina llàstima que la dictadura hagi plegat el ram!

Si no fos que aquest «xisto» és reproducció d'un altre més sarcàstic que va córrer fa temps, l'home s'hauria endut un èxit de públic i de crítica.

L'inventari de "bens"

Comença la sessió. Hi havia expectació, per haver-se de discutir la ratificació de l'acord aprovatori del ja famós contracte del servei de neteja.

Aquest debat tenia, per a la sessió de divendres, tot el caràcter d'una vedette en un programa de variètes. Esperant-la, els altres números passen despercebuts. Per això, quan es van aprovar els resultats de la revisió i rectificació anual practicada per la Comissió Municipal Permanent del primer inventari general de bens patrimonials aprovat per l'anterior Ajuntament, un periodista que anava prenent indolentment les notes, copiant-les de les d'un altre company, preguntà:

—Inventari de bens? Què és, això?
—De bens? Deu ésser—li va respondre l'Angel Ferran—el cens electoral...

Els celadors de proveïments

Els aspirants a les places de celadors de proveïments, pels quals càrrecs no es troba—segons sembla—personal apte dintre els empleats de l'Ajuntament, es van quedar amb la cua entre cames quan en Martí Esteve va fer tornar el dictamen a la Comissió Permanent.

—Jo que ja em veia empleat municipal!
—deia En Garrigó, que es veu que ja ho tenia coll avall.
—Municipal?—li va respondre un que l'escoltava— Gràcies que et facin urbà!

La pròrroga del servei de neteja

Per fi, a poquet a poquet, arribem a la ratificació de l'acord aprovatori de la pròrroga del contracte del servei de neteja.

Alguns esperaven que hi hauria brogit, però els que estaven en el secret de les coses de la Casa Gran profetitzaren que tot aniria com una seda, i així fou, després d'una ofensiva fracassada iniciada per en Massot i en Martí Esteve.

A la sortida, un senyor que era a la plaça de Sant Jaume, preguntà a un periodista:

—Què ha passat amb la pròrroga del contracte del servei de neteja?
—S'ha aprovat.
—S'ha aprovat?
—Sí.

L'home es quedà un xic decebut i després afegí:
—I amb aquestes coses de la neteja que s'hauria de jugar tan net!

Piquiponiana

La discussió, al Municipi, no s'acabava mai. El senyor Pich i Pon, que és un home pràctic, volia arribar a resultats concrets i es decidí a intervenir:

—Senyors, aquesta discussió és un circuit vicios...
No en va els negocis del senyor Pich són elèctrics...

En "Pamplines" i En "Pamplines"

El passat dijous, alguns diaris anunciaren per a aquell matí l'arribada a la nostra ciutat de l'actor cinematogràfic Buster Keaton. Afegeix que a les dotze visitaria l'Ajuntament.

No cal dir que a migdia s'havia reunit a la Plaça de Sant Jaume una gran gentada, desitjosa de veure de prop el popular artista.

Aquest es feia esperar molt...
Tot d'una, un timbre alertà els urbans del cos de guàrdia, els quals cuitaren a formar a l'entrada de la Casa Comunal. L'alt funcionari de Cerimonial senyor Puigdomènech i el Cap de la Guàrdia Urbana senyor Torribia sortiren precipitadament.

Un auto amb el xofer i el lacai engalonats es deturà al vestibul. Els urbans saludaren. En Puigdomènech obrí la portella.

—Es En «Pamplines»—cridà un del públic.
—Sí, sí; és En «Pamplines!»—confirmà un altre.

I s'iniciaren els aplaudiments.
L'alcalde, senyor comte de Güell, baixà satisfet de l'auto.

—Què passa? Què són aquests aplaudiments?—preguntà.
En Puigdomènech i En Torribia es miraren l'un a l'altre i no gosaren respondre. Qualsevol li diu a l'alcalde que l'han pres per En «Pamplines»;

El mateix alcalde, però, va salvar la situació.
—Deuen ésser els venedors dels mercats! M'estan molt agraïts!

Per poder donar l'abast

Quan començà a córrer la nova que Buster Keaton, les germanes Talmadge i Lluís Alonso havien arribat a Espanya, un detall va sorprendre tot seguit a molts: En Paco Madrid, el nostre estimat amic, els acom-

panyava, en qualitat de secretari de l'Alonso.

Les fotografies dels periòdics il·lustrats feren veure poc després que es tractava d'un altre Paco Madrid, que no era ni el periodista ni el torero.

En Salanova, l'agut periodista, ho comentava:

—Ja n'hi ha de repetits!

Personal de recomanació

L'Ajuntament, disposat a exercir una acurada política de proveïments, ha nomenat un grapat de zeladors i mossos, triats entre la nombrosa gent del carrer que aspira a la burocràcia municipal.

En Martí Esteve va combatre en sessió aquests nomenaments per creure, entre altres raons, que gravaran d'una manera considerable el pressupost. El seu criteri era que haguessin estat designats, en tot cas, entre els funcionaris municipals.

L'inefable senyor Pich, en replicar-lo i tirar una corda als afavorits, digué, segons La Publicitat:

—Això, no! La feina que haurà de realitzar aquest nou personal és tan antipàtica, tan mal vista de tothom, tan infecta, per tractar-se d'una veritable feina de policia, que ningú de la casa l'hauria volgut fer.

Am un altre elogi com aquest, els nous empleats han de dimitir abans de pendre possessió del càrrec.

El repòs de Buster Keaton

Buster Keaton arribà, per fi, dissabte.

Tots els periodistes cinematogràfics de Barcelona passaren a saludar-lo al Ritz.

Dominant-se, Buster Keaton adoptà la seva tradicional serietat quan els fotògrafs impressionaren plaques.

Però tan bon punt els fotògrafs desaparegueren, En «Pamplines», com tractent-se un pes del damunt, va esclatar en grans riallades.

—Ai, ai! Com és que riu?—preguntà un dels periodistes a un empleat de la Metro Goldwyn.

—Es que ara es reposa.

La troballa d'un truc

Platja de Sitges.

Buster Keaton, es tira a l'aigua amb l'empenya d'un perfecte nedador. El «plongeon» és perfecte, ningú no hi tindria res a dir, és perfectament fotogènic. Però Buster Keaton es queda clavat a la sorra.

La platja de Sitges no té fons. Cal cansar-se de caminar abans d'arribar a veure's cobert per l'aigua.

Però l'home intel·ligent sap treure profit de tot. Buster Keaton ha descobert un nou truc i anuncià el seu projecte de fer-lo servir en la seva pròxima pel·lícula.

Intent frustrat

«Novellada» a les Arenes, dissabte passat a la nit. Naturalment, Buster Keaton, que en el seu viatge per Espanya ha fet importants desplaçaments per poder veure una corrida, hi és.

Ha estat reconegut. Un torero li brinda una bestia, i Keaton li tramet un bitllet de mil francs.

Després, un altre torero vol brindar-li també el seu «novellon». El públic s'indigna amb aquest «avantatgista» i l'abronca. Però Keaton ja se n'ha anat de la plaça, i en mig del «ruedo» el pobre torero, la combinació del qual ha anat en orris, ha de girar cua i anar-se'n a brindar a una altra banda.

Les alegries de "La Veu"

La Veu de Catalunya ha engegat les campanes a l'aire, entonant cànctics de victòria.

Motiu?
Haver aparegut l'altre dia totes les esquelles—set!—de La Vanguardia redactades en català.

—Són uns suïcides! Els alegra la mort de la gent catalanista!

Es fama que aquest comentari sortí de boca del senyor Escofet, un dels directors de La Vanguardia.

Paraules de Morano

Encara que no ho hagin escampat els diaris, estem segurs que el senyor Joaquín Montaner, ara que l'Exposició ja no li dona feina, tindrà tot el temps per escriure drames d'aquells que una vegada arrencaren aquesta exclamació a l'actor Morano:

—Me pesan más unos versos de Joaquín Montaner que los elogios de su hermano Diego... ¡Y cuidado que estos me pesan!

Autoritat de bon humor

Un dia d'aquests, un vidu que s'havia de tornar a casar tingué notícia que li preparaven uns monumentals esquellets. I això no passava, com podria semblar, en un poble apartat, sinó a Barcelona mateix, al Tibidabo.

L'home, avisat, decidí prevenir-se, i a tal efecte requerí l'auxili de l'alcalde de barri, el qual resultà viure a baix a Vallvidrera. El vidu, doncs, el telefonà per denunciar-li el projecte i sol·licitar el seu ajut.

—Que hi ha—va preguntar—el senyor Reuvelta?

Des de l'altre cap del fil li van respondre:

—No, no hi és. Acaba de sortir amb dues llanes perquè vol anar a fer uns esquellets...

El pobre home que reclamava, de poc que no es desmaiava.

L'ANGEL DE LA GUARDA

Judici a porta tancada

El dimecres era dia d'expectació al Palau de la Generalitat per tal d'haver-se de resoldre definitivament la qüestió dels mossos de l'esquadra i dels professors de les Escoles de la Diputació.

Heus aquí una escena que presenciarem:

Dos senyors demanen a un subaltern amb galons:

—Que ja ha començat la sessió que ha de celebrar la Comissió Permanent?

—Sí, senyor.

—On es celebra?

—En aquell estatge...

(Els peticionaris anaven a entrar.)

—Què fan? No veuen que la porta és tancada?

—Però la sessió no és pública?

—No, senyor.

—Entornem-nos—replicà un d'ells, amb fina ironia—, potser perillaria la nostra moralitat. El judici es celebra a porta tancada.

I de sobte insistí:

—Es sessió pública de la Comissió Permanent, veritat?

—Sí, senyor—respongué el servent, ja més entujat.

—Ara ho entenc menys—observà un dels espectadors frustrats.

—Sí, home, sí!—respongué l'altre—. A l'Audiència les vistes a porta tancada no són públiques; aquí, les sessions públiques són a porta tancada. Ben clar ho han dit. I se n'anaren convençuts.

Una amenaça? Una rectificació?

El capítol XXXI del llibre d'En Pujols, *Concepte general de la ciència catalana*, acaba amb les següents paraules:

«...això de caure i trencar-se el coll només ho diem els catalans, i nosaltres no coneixem cap més llengua que ho digui.»

A l'exemplar de la Biblioteca de l'Ateneu, un lector hi ha afegit en llaips:

«Moi, je l'asserai la gueule!

És una amenaça?

Sí la lletra fos, com jurariem, de l'escriptor Francisco Susanna, res no hi ha a terner, però En Susanna és home pacífic i l'acotació seria una senzilla rectificació.

La plataforma de la rialla

De la línia de tramvies de les Arenes ha desaparegut el simpàtic cobrador Fatty, però en compensació n'hi hem trobat un que és ventríloc.

Qualsevol va al teatre!

L'altre dia, pujava una xicoteta molt bonica. A la plataforma hi havia dos pobres pagesos.

—No tingui por, reineta!

—A vostè esperàvem!

La xicoteta se'ls mirà una mica molesta, una mica aflagada.

Els dos pagesos no sabien de què anava.

I el cobrador, autor de la facècia, somreia per sota el nas i cargolava, amb aparent indiferència, un cigarret.

La llei seca

Encara que tenia la seva feina a Barcelona, Mr. William Bodfish vivia a Vilanova. Era un americà de Boston, que travà amistat amb elements intel·lectuals catalans. Era, sobretot, decidit antipartidari de la llei seca que regia al seu país. Quan hi hagué de tornar, la seva recança es componia a mitges d'haver de deixar les amistats catalanes i d'haver-se d'encarar amb begudes falsificades.

Un any, poc abans de Nadal, Mr. Bodfish es féu retratar amb la seva muller darrera una taula plena de ben característiques ampolles de licors i trameté, afectuosament dedicades, còpies d'aquesta foto als seus parents i amics de més enllà del mar.

Aquesta mena de targeta de *Christmas* degué col·locar el matrimoni Bodfish entre les persones més envejades del món.

Castanyes "producteur"

El nostre col·laborador Castanyes no és solament dibuixant i escriptor humorístic. És també "producteur", paraula que, pronunciada de moltes i variades maneres (sobretot tal com s'escriu), serveix a Barcelona per designar els confeccionadors de revistes d'espectacle.

En Castanyes, una vegada l'any, escriu, munta i representa la seva revista al poble de Sardanyola, on ell estiuja. La precedeix la propaganda que cal, feta, naturalment, en el to que correspon a un humorista. Per això, l'any passat, molts, després d'haver llegit el programa, es van creure que la nota anunciant un servei d'autòmnibus per assistir a la representació era "una facècia m.s.", i els que, decidits a tornar: com fos, feren el viatge en tren, es trobaren amb la sorpresa de poder tornar la mateixa nit a Barcelona.

Enguany, en el programa de la revista *Xofer, a Cordelles*, que es representarà la nit de diumenge vinent, figura també la nota del servei d'autòmnibus. Algú, però, ha fet remarcar que mancava una advertència: «Aquesta nota és la nota de serietat d'aquest programa.»

Variacions sobre la platja de Vilanova

Per a la senyoreta Maria Gasset.

A Catalunya hi ha un grapat de pobles i viles marineres que, en arribar l'estiu i flairar els pantalons blancs i els sueters de llana dels estiujants, cuiten a desar les xarxes i els coves de peix, donen una passada de pintura verda al ventre dels llaguts, posen estovalles a la taula, s'esquitxen els cabells amb quina i aguanten estoicament aquesta vida de fingimta i de facècia mentre «la família que s'ha quedat el segon pis» no opina que comença a fresquejar i que la quitxalla deu encarar-se novament amb la tortura de les obligacions escolars.

A Vilanova, els mariners, de tota aquesta escenografia falsa de l'estiu, no n'han fet mai cas i han tirat al dret sense encaparrar-s'hi gens. Naturalment, aquest sistema no pot considerar-se com el més eficaç—amb tot i oferir l'avantatge d'ésser d'una naturalitat sense afectacions—per a satisfer la mica de presumció i el plaer de l'ensabonada fàcil que tots els estiujants amaguen sota l'uniforme immaculat, i aquesta és la causa del perquè en l'actualitat la platja vilanovina, amb tot i compensar totes les gràcies que poden cercar-se en la vida vora el mar, no ha adquirit un desenvolupament estiuenc del tot optimista i la frase «Anem a estiujejar a la platja de Vilanova» no es cotitzi a uns preus més dignes.

L'estiujant vol que li passin la mà per l'esquena, li facin les grans barretades, li dediquin un elogi a cada disc de la gramola i quan acaba de dinar i surti a posar-se a la fresca li diguin amb un somriure dolç:

—Ja s'ha dinat, senyor Ramon?

El dia que els mariners de la platja de Vilanova s'adonin de tot això i convidin els estiujants a dalt de la barca a tastar els popets amb allioli, les coses aniran d'una altra manera. L'urbanització de certes avingudes no s'eternitzarà i fins podran apujar el lloguer dels pisos sense necessitat de promoure escenes íntimes d'aquelles en què una senyora folrada de cretona virolauíssima engega les grans exclamacions i acaba fent la caricatura del seu marit d'una manera crua, sagnant i deplorable.

***

Balneari Ribes Roges.

Podria ésser un balneari excel·lent si no fos el desmenjament del conglomerat estiuenc que s'anomena «colònia», el qual, no sabem si per raons d'economia domèstica, temperament excessivament cofoista o bé per manca de penetració amb els propietaris d'aquest, navega en un ambient de caquí caic, allà em revifem senzillament descomhortador.

Com que l'administració gelosa d'aquest establiment ho requeria, els dissabtes a la nit, en comptes d'un quintet local, funcionava una gramola de sonoritat bon xic modesta per als qui volguessin lluirar-se al plaer de puntejar uns quants ballables, però, segons sembla, la innovació—innovació a la inversa, que és la més lamentable—no fou acollida amb mostres de simpatia ni pels vilanovins ni pels estiujants. Aquests darrers, picats de l'amor propi i a fi de no evidenciar una migradesa que no els aavoria en el més mínim, varen anar a trobar l'amo del balneari i acordaren que—almenys els dissabtes a la nit i alguna nit de diumenge—substituïssin la gramola per una orquestrina, que ells ja auonarien el que calgués.

I el dia de la festa major els fanalets de sortija del balneari varen trottolar d'una manera inèdita al buf discordant d'una banda de qui sap on, amb uns músics de barbes patriarcales que tocaven amb la poca imaginació i desconeixement absolut de la moderna atzagaïada musical que caracteritza els músics d'envelat.

Un dels balls que tocaren els d'aquesta

banda esdevingué una incògnita per tothom i per tant hom pogué interpretar-lo segons la seva imaginació i sensibilitat saraustica.

—Es una polka!—sentim que deia una senyoreta per merèixer.

—I ara, però si és una americana!—sentenciava un vell d'aquests que per acreditar que coneixen tots els reconcs d'Amèri-

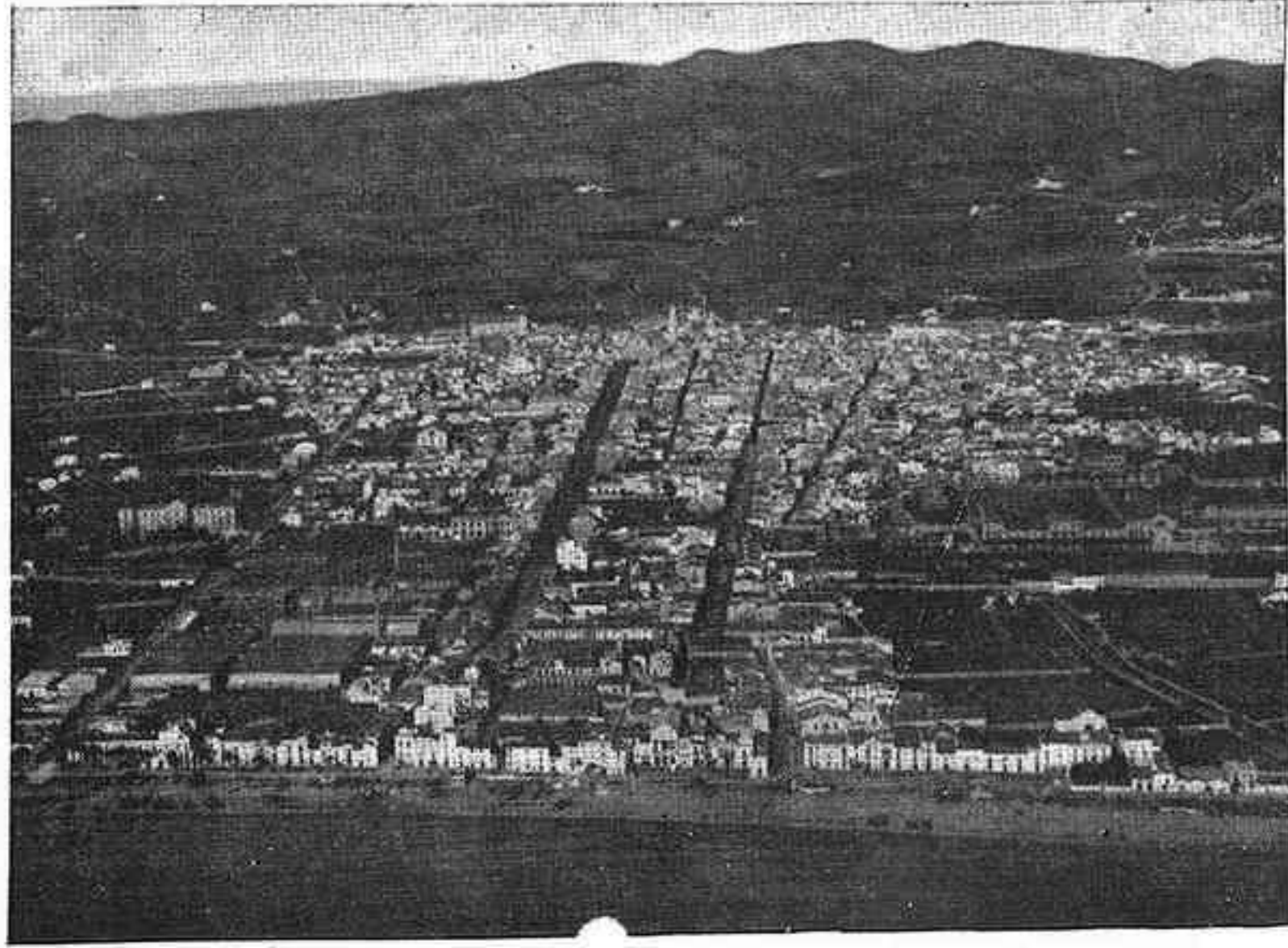
rica llueixen un vestit de fil d'un groc delicadíssim.

I el ball es va acabar mentre una parella hi dibuixava uns punts de tango rebuscadíssims, una altra es cargolava com una neula i la de més enllà intentava puntejar una americana.

Una de les raons més positives de l'existència d'aquest balneari la constitueix el servei de banys—de mar i de pila—que funciona sota les seves terrasses de vista privilegiada.

Del sector de públic que es despulla diàriament a les casetes d'aquests banys, podrien fer-vos en una estadística força pintoresca i desmarxada el Mingo i el Salvador, els dos banystes de la casa. El primer té un ventre esfèric, imponent, par-

la viciat i a voltes renega com un rat penat convençut que volen estafar-li la propina. El segon té un caràcter menys explosiu i les senyores de pes el criden amb sollicitud filial perquè els prepari el bany calent.

Sota el toldo d'aquests banys s'arrecera dels raigs solars una munió de senyores madures, mamàs respectables i tietes per merèixer que practiquen l'esport sense entranyes del comentari àcid i la censura que fibla com una picada de serp disparat a l'esquena dels que es banyen i es rosteixen la pell a la sorra, excel·lent—com és de suposar—d'aquests comentaris llurs famílies respectives.

***

Anar a passar un dia a la platja de Vilanova i no entrar a cal Pixerot per a fer un dinar de peix, és un descuit imperdonable que els vilanovins no atinen a comprendre.

I és que la cosa s'ho val. A la taverna-bar (més taverna que bar) de cal Pixerot serveixen els popets amb allioli més ben trobats de la terra, en l'arròs de peix són compendiades totes les gràcies culinàries que els mariners adquireixen a còpia de fer ranxos dalt de les barques de bou i la llagosta us la trobau al plat quan la barca que acaba de portar-la encara jeu, regalimant, damunt de la sorra de la platja.

Al bar de cal Pixerot hi ha uns anuncis de rom a les parets que fan tremolar, tres o quatre mariners amb barbes que fan la manilla i escupen sense contemplacions i encara el mar, les barques, les xarxes volcients i la sorra a frec d'estovalles.

En Pau—és el nom de l'amo—que és un mariner que li agrada quedar bé quan solliciten els seus serveis, sempre té quatre llagostes engabiades dins el mar per allò dels compromisos inesperats. Gràcies a aquest sistema, si a les tres de la matinada truca a la porta una cupletista maniatca i supersticiosa o bé un noctàmbul que li ha agafat la dèria de fer ressupò abans de ficar-se al llit, el Pau fa la comèdia de sortir amb la barca i als pocs minuts com-

pareix amb una llagosta espeternegant rabiósament. L'efecte és sorprenent, quan no es coneix el truc i això als amos de mercaderia de Barcelona els deixa amb un pam de boca.

Una altre cas de tipisme original: el Pau, com que no ha tingut mai tractes amb les matemàtiques, compta fent uns dibuixos com-

placats en forma de creus, ovals i ratlles.

L'oval, diuen els informats, equival al valor d'un duro, però algú que ha provat de treure totals basant-se amb aquest sistema primari de les matemàtiques sembla que ha fracassat d'una manera definitiva.

Cal dir, per no passar per mal observador: que els guardadors de la moral són un parell de municipals, un dels quals ha esdevingut famós per la seva extraordinària semblança amb el difunt dictador, que empatien als banystes sense barnús com si haguessin comès una malfeta imperdonable. (Hom recorda que ara fa tres anys va existir un intent de denúncia per part d'unes senyores excessivament pudoroses que s'escandalitzaren de la magnífica florida de pèl que En Mir—en col·laboració amb el mallot de bany—exhibia sens cap mena de pedanteria damunt el seu pit magnífic.)

Que l'indret que té un emparentament més directe amb l'ambient de platja internacional, és aquest dels *toldos*, amb senyores fregant-se la pell amb «palmbeach-oil» per evitar les cremades de sol, noies dissimulant la mandra amb capgiraments elegantíssims sota una ombrella que va enviar-lo un admirador anònim, senyors llegint el *Byron* i procurant que quedin ben visibles les lletres de la coberta, i un tant per cent magnífic d'infants fent el clot a la sorra sota l'ull pseudo-vigilant d'una *nurse* horrible. Sota un d'aquests *toldos*, Josep Maria Junoy—quan feia d'hoste incorporat de la

Naturalment que tot això va en contra de la poesia, perquè de la barreja d'un frare, d'un saltimbanqui, d'un soldat i d'un filòsof de l'època medieval se'n podia fer una gran escena d'òpera, amb uns registres decoratius i amb unes delicadesces de mascarada plenes de suggestió. Avui dia aquests personatges, en la sala d'espera d'una estació de tren o a punt d'anar a prendre el bitllet, es pot dir que no fan gens de gràcia ni presenten una companyia truculent. Per treure'ls el suc es necessita tot un capítol de novella, escrita amb grisalles, i amb una certa insistència de cartó mastegat. No interessen per l'òptic, sinó perquè són homes com els altres i cal muntar-los a l'esquena qualsevol espantacel·les que faci un cert efecte amb el color del drama que cadascú porta a dins.

Aquestes coses, que les pot veure l'observador més vulgar, se m'han acudit aquesta matinada després d'haver tingut una conversa amb un saltimbanqui. No es tracta d'un acrobata famós, ni d'un artista de music-hall d'aquests que van pel món vestits de golf i fumen unes pipes carregades d'èter i de «foie-gras»; es tracta d'un saltimbanqui pelat i miserable, d'aquests que a l'estiu corren pels pobles amb un carro de vela, i que duen una gana proporcionada a la indumentària; d'aquests que fan l'ofici típic i ancestral de les anelles, d'aixecar rodes de tartana, i del salt mortal ple de pols. Ell i la seva companyia reduïdíssima han donat una representació a la plaça del doble voltats de mariners, de criatures, d'anatomies a punt d'esclatar i de galtes a la deriva. El públic tenia un entusiasme sense atenuants i cap mena de mania científica com el millor públic medieval. Un cop ha fruit l'espectacle han fugit dels saltimbanquis i els han abandonat amb els fossins bèsties carregades de camàndules ofensives. El contrast ha estat completament poètic.

Després, però, a la sorra de la platja, quan els espectadors dormien amb la cuca de llum del somni cargolada al nas, el saltimbanqui que feia d'acrobata i de pallaso m'hà explicat la història del carro i de la família. Una història d'una vulgaritat i d'una misèria depriments, sense cap gota de màgia ni de passió. Si les coses li van una mica bé, d'aquí uns quants anys posarà una carboneria en un carrer de Barcelona que només hi passen les mosques i els desesperats.

Després d'explicar moltes llàstimes amb un optimisme cínic, m'ha demanat si el deixaria gronxar en unes anelles i uns trapezis que hi ha a la platja entre les casetes de bany, per fer una mica de gmnàstica enraonada. Encara que jo no sóc l'amo dels aparells, m'hà semblat que no hi havia cap inconvenient que el saltimbanqui els utilitzés pel seu esplai personal.

I l'he deixat gronxant-se, somiant una carboneria, amb les galtes lamentablement enfarinades i amb una samarreta d'esport blanc i vermella que deu haver robat a un futbolista rural.

MANUEL AMAT

JOSEP MARIA DE SAGARRA

L'APERITIU

Saltimbanquis.— En els temps antics anteriors als becs de gas i al carrils de vapor els homes tenien el gust de la màgia, i entre un esperit i un altre hi havia un abisme que no es tractava d'anàlitzar ni d'explicar; això feia que el color i el vestit dels oficis dels homes tinguessin un gran relleu, i els morts no es barrejaven mai, i la societat era d'un dramàtic més decoratiu i més ple de contrast.

Avui dia aquestes coses no passen; la gent, a mesura que s'ha anat complicant, ha anat perdent color, i els homes no acaben d'ésser una cosa determinada i més aviat són una barreja d'un grapat de coses que costa una mica de determinar. Abans els saltimbanquis tenien un punt demoniac i uns grans plecs de misteri apretats a les costelles. La gent s'embadalia davant de llur treball, però els contemplava com a éssers desarrapats i perduts, que no tenien categoria de ciutadans com els altres. Hom se'ls imaginava engendrats en un espai interplanetari per una mena de bruixots flexibles i desvergonyits. Cap senyor que s'estimés no hauria tolerat que la seva filla es casés amb un saltimbanqui, i no cal dir que encara que els exercicis que feien trencaven el cor de tothom, no els deixaven entrar a les cases particulars, i hom creia que duien desgràcies; per això més d'una vegada aquests pobres diables havien estat cremats i escorxats com conills.

D'aquells oficis acrobàtics i meravellosos dels saltimbanquis i els pallasos antics, n'han sortit totes les arts complicades del music-hall modern; però els acrobates d'avui dia tenen un vestit pels efectes màgics i tenen un vestit de paisà; poden estrany el mal humor en les platges de sorra més ben maquillada al costat de les milionàries més excitants. Ningú no sentirà desig de cremar un artista d'aquests de viu en viu, ni es pensarà que sigui la causa d'una infecció de les aigües, ni que les nenes somniïn a les nits aquells dimonis impossibles i *estripa cuentos* que van donar tanta feina als teòlegs.

Naturalment que tot això va en contra de la poesia, perquè de la barreja d'un frare, d'un saltimbanqui, d'un soldat i d'un filòsof de l'època medieval se'n podia fer una gran escena d'òpera, amb uns registres decoratius i amb unes delicadesces de mascarada plenes de suggestió. Avui dia aquests personatges, en la sala d'espera d'una estació de tren o a punt d'anar a prendre el bitllet, es pot dir que no fan gens de gràcia ni presenten una companyia truculent. Per treure'ls el suc es necessita tot un capítol de novella, escrita amb grisalles, i amb una certa insistència de cartó mastegat. No interessen per l'òptic, sinó perquè són homes com els altres i cal muntar-los a l'esquena qualsevol espantacel·les que faci un cert efecte amb el color del drama que cadascú porta a dins.

Aquestes coses, que les pot veure l'observador més vulgar, se m'han acudit aquesta matinada després d'haver tingut una conversa amb un saltimbanqui. No es tracta d'un acrobata famós, ni d'un artista de music-hall d'aquests que van pel món vestits de golf i fumen unes pipes carregades d'èter i de «foie-gras»; es tracta d'un saltimbanqui pelat i miserable, d'aquests que a l'estiu corren pels pobles amb un carro de vela, i que duen una gana proporcionada a la indumentària; d'aquests que fan l'ofici típic i ancestral de les anelles, d'aixecar rodes de tartana, i del salt mortal ple de pols. Ell i la seva companyia reduïdíssima han donat una representació a la plaça del doble voltats de mariners, de criatures, d'anatomies a punt d'esclatar i de galtes a la deriva. El públic tenia un entusiasme sense atenuants i cap mena de mania científica com el millor públic medieval. Un cop ha fruit l'espectacle han fugit dels saltimbanquis i els han abandonat amb els fossins bèsties carregades de camàndules ofensives. El contrast ha estat completament poètic.

Després, però, a la sorra de la platja, quan els espectadors dormien amb la cuca de llum del somni cargolada al nas, el saltimbanqui que feia d'acrobata i de pallaso m'hà explicat la història del carro i de la família. Una història d'una vulgaritat i d'una misèria depriments, sense cap gota de màgia ni de passió. Si les coses li van una mica bé, d'aquí uns quants anys posarà una carboneria en un carrer de Barcelona que només hi passen les mosques i els desesperats.

Després d'explicar moltes llàstimes amb un optimisme cínic, m'ha demanat si el deixaria gronxar en unes anelles i uns trapezis que hi ha a la platja entre les casetes de bany, per fer una mica de gmnàstica enraonada. Encara que jo no sóc l'amo dels aparells, m'hà semblat que no hi havia cap inconvenient que el saltimbanqui els utilitzés pel seu esplai personal.

I l'he deixat gronxant-se, somiant una carboneria, amb les galtes lamentablement enfarinades i amb una samarreta d'esport blanc i vermella que deu haver robat a un futbolista rural.

Reproduccions d'Art Escultòric

VENUS GENITRIX
Museu del Louvre (París)

LA VENUS GENITRIX i centenars d'altres reproduccions directes de l'estatuària clàssica. grega o llatina i motius ornamentals de tots els estils i èpoques, constitueixen les nostres galeries d'art. Disposem de extenses col·leccions de bustos, estàtues, imatges, relleus, làmpares, aplics, pedestals, i articles per a la decoració de jardins, tals com gerros, testos, bancs, brolladors, etc per harmonitzar en cada cas amb el caràcter del conjunt.

Demaneu catàlegs il·lustrats de jardins

LENA, S. A.

Rosselló, 238 (junt P. de Gràcia) - Barcelona

● JOIES
RELOTGES
J. ROCA
Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

El conveni de San Sebastián

Estalviem-nos d'incórrer en la feblesa d'especular sobre l'eficàcia revolucionària i possibilitats republicanes dels acords que han pres els mandataris de les principals forces esquerres d'Espanya i Catalunya reunits a San Sebastián. Seria massa fàcil de correspondre als anuncis de fracàs que interessadament llença la premsa de dreta amb l'anunci d'èxits sorollosos i esdeveniments transcendents. Limitem-nos, per ara, a senyalar la importància política d'aquest conveni des del punt de vista de l'interès republicà i de l'interès català.

Des del punt de vista de l'interès republicà, el conveni de San Sebastián significa el començament d'una inesquivable col·laboració de totes les forces republicanes sota el signe de la llibertat. Els pobles peninsulars que han patit secularment les violències i coaccions del despotisme més abjecte rubricades amb set anys de dictadura, volen instaurar un règim civil que permeti el lliure desenvolupament de totes les energies i l'accés al poder de totes les capacitats polítiques i de totes les forces socials.

Ni dictadura ni oligarquia. La joventut que avui s'incorpora a la política és caracteritzada per una voluntat d'expansió incoercible favorable a les grans creacions històriques i reclama un estadi digne de les seves ambicions generoses: la República.

Des del punt de vista de l'interès català, el conveni de San Sebastián és importantíssim. Marca, probablement, una fita en la història del catalanisme polític. El catalanisme, sobretot en el seu aspecte polític, és un problema de llibertat que no té solució definitiva possible contra la llibertat ni tan sols al marge d'ella. A desgrat d'aquest caràcter del problema català, que és el de gairebé totes les nacionalitats que reivindiquen algun dret, durant molt de temps els principals negociadors del catalanisme han estat homes de mentalitat i de temperament conservador que han sentit el problema de totes maneres menys com un problema de llibertat en estreta relació amb els altres problemes de llibertat. Per un contrari, d'incalculables conseqüències, són aquests homes els que han dirigit la política exterior del catalanisme amb els resultats que hom coneix i lamenta, en gran part independents de llur voluntat perquè no procedien d'un deliberat propòsit de perjudicar la causa de Catalunya, sinó de les situacions, mètodes i aliances que llur posició política els imposava. Aquest era el costat dramàtic de llur actuació.

El costat còmic fou de persuadir una part no gens escassa de les esquerres que la política exterior del catalanisme havia d'ésser representada per les dretes i que a les esquerres pertocava la missió de vetllar per les essències patriòtiques, de circumscriure's als conreus patriarcal i d'assaonar la terra amb santes intransigències.

Els mots consagrats de Catalunya endins i Catalunya enfora expressen sintèticament aquestes dues actituds. La confusió va venir del fet de creure que un partit polític podria actuar negligint un d'aquests aspectes cabdals de tota activitat política. Un partit, sobretot un partit que treballa per la

llibertat d'un poble en les condicions del poble de Catalunya i que no té una política exterior i una política interior ben coordinades, és un instrument inútil per a les reivindicacions que defensa.

L'error més considerable dels partits d'esquerra, autènticament catalanistes, fou el de no tenir una política exterior. Amb aquest error covaven la il·lusió d'un exclusiu Catalunya endins que la nature des choses, que Montesquieu estudiava i de la qual es deriven les lleis de relació i interdependència,

El Dr. Aiguader, un dels delegats a la reunió de San Sebastián

convertia, a despit de llur voluntat, en una política auxiliar de l'intervencionisme de les dretes.

El conveni de San Sebastián, signat en bona forma contractual i amb un alt respecte a l'interès de cada u, és un pas cap a la racionalització del nostre moviment polític. Les esquerres catalanistes per primera vegada fan un acte de política exterior per pròpia iniciativa. Si no l'haguessin fet haurien perdut una ocasió excepcionalment favorable d'obtenir la signatura de les esquerres espanyoles en un document que reconeix en condicions honorables el dret de Catalunya a la seva llibertat.

La nebulositat de certs termes, en política, sol ésser perillosa. Els mots Catalunya endins i Catalunya enfora com expressió simbòlica de dues actituds oposades, sonen amb un dring romàntic i apolític de la primera Renaixença. En el seu lloc empenem més de gust els de política interior i política exterior del catalanisme. Cap partit catalanista que tingui sentit de la seva funció no pot deixar de tenir una orientació ben clara respecte l'una i respecte l'altra.

JUAN ORS

Mirant a fora

Al país de Sant Esteve

Què passa a Hongria? Hi tornen o no hi tornen els Habsburg? Sembla i tot que el president del Consell d'Hongria, el comte Bethlen, es diverteix fent passar ansia a l'opinió pública perquè cap sorpresa ja no li vingui de nou. Tot sovint el comte Bethlen s'absenta durant uns quants dies i ningú no sap on és. El seu secretari s'empara en el secret professional per despistar els tafaners.

Al cap d'uns dies de desaparició, el comte Bethlen aparegué sobtadament, quan no l'esperava ningú, a la reunió del comitè del partit governamental.

—M'agrada passar desapercebut com l'home invisible de Wells—va dir—. No hi ha res que em diverteixi tant com llegir als diaris que són a Bucarest, a Praga o a Viena, quan en realitat no m'he mogut d'Hongria.

Acabada la reunió, el comte Bethlen pujà al seu auto i marxà cap a un destí inconegut.

Un dels amics d'aquest amagadís home d'Estat deia a un estranger:

—Tant que diuen a l'estranger de la difícil situació política d'Hongria, i ja ho veieu, el comte Bethlen pot deixar els afers uns quants dies seguits...

Però els malpensats creuen que amb aquesta conducta fóra fàcil als governants actuals cedir el lloc a uns governants nou vinguts i excusar-se en allò del fet consumat.

***

L'hongarès és, encara, monàrquic en el fons, i no són escassos els que pensen en el príncep Otto, a favor del qual l'arxiduc Albrecht renuncià els seus drets a la corona.

Aquest arxiduc Albrecht, quan el seu viatge al Brasil, visità una colònia agrícola integrada per hongaresos emigrats, ex-oficials i majoria.

Sota l'arc de triomf amb la bandera de la monarquia i mentre una orquestra executava marxes de l'antic exèrcit, un ex-coronel proposà a l'arxiduc Albrecht de deixar-se proclamar rei del Brasil, restauració de la qual el militar tenia un projecte molt detallat.

—Senyor—acabà—, seureu coronat sota el nom de Pere III.

Però l'arxiduc respongué: —Encara que profundament emocionat per aquesta prova de fidelitat, no tinc ganes de tornar a començar la història de l'emperador Maximilià.

L'hereu de la Corona

Després del naixement de la segona filla de la duquessa de York en el mateix castell de lady Macbeth, ha corregut el rumor que el príncep de Galles havia promès al rei de casar-se, a fi de donar un hereu masculí a la corona. Però el rumor ha estat acollit amb incredulitat. Ningú no creu en el matrimoni, immediat o llunyà, del príncep. Quan algun familiar li retreu el seu celibat, ell respon:

—Ja faig la feina de fer de príncep hereu. Als meus germans els toca la de fer criatures. No és pas tan mala feina com això.

La retorsió de l'argument

La intervenció directa del mariscal Hindenburg en la política interior alemanya potser ha permès al gabinet Brüning d'aguantar-se al poder i, segons alguns, gràcies a ella fóra possible la realització de les esperances dictatorials d'un quintet Seekt-Schacht-Brüning-Treppin-Luther segons com anessin les eleccions d'aquest mes. Però alguns amics del vell mariscal no aproven pas aquesta intervenció seva. Una vegada que un d'ells li remarcava que ficant-se tan activament en política s'arriscava a crear-se antipaties, Hindenburg replicà:

—No es poden fer truites sense trencar ous.

Però el seu amic deixà anar aquesta reflexió:

—Sí, però nosaltres, els alemanys, des del 1918 que hauriem de saber que no es fa pas una truita sempre que es trenquen ous.

Per què fan diners

Són ja molts els escriptors francesos que van als Estats Units i en tornen amb un llibre o dos, o almenys amb una sèrie d'articles. André Maurois no s'ha escapat d'aquest destí, pel qual el seu coneixement de la llengua i literatura angleses semblaven indicar-lo.

Una de les remarques de Maurois sobre els americans és aquesta:

—L'Europeu creu a ulls clucs que l'americà només viu per fer diners, i no hi ha res més fals. L'americà només viu per la seva feina. Els americans no fan pas diners perquè els agradi fer-ne, sinó perquè no tenen res més a fer.

Incomprensió

Un dia, a Nova York, Maurois preguntava a una senyora americana que tornava d'un viatge a Europa, què l'havia impressionada més de França.

—Potser us estranyarà—digué l'americana—, perquè és un fet petit, però que fóra absolutament impossible al meu país. A París, a la mateixa casa on jo vivia, una dona jove tenia una botigueta de merceria que portava ella mateixa. Una tarda que vaig voler-me comprar uns guants, vaig trobar la porta tancada. «Que esclau malalta, ahir?», vaig preguntar l'endemà al matí a aquella dona. I em va respondre: «Oh, no, però feia tan bon dia que vaig tancar la botiga i me'n vaig anar a passejar al Bosc de Bolonya.» Aquest fet—concloïa l'americana—em va revelar tot un món desconegut.

Aquest número ha passat per la censura governativa

Per la ciutat futura

Divendres passat, en sessió ordinària del Ple, l'Ajuntament va aprovar una proposició del regidor senyor Martí Esteve demanant que, atesa la ràpida creixença de Barcelona i considerant el deure patriòtic que té l'Ajuntament de fer-ne una gran capital moderna, siguin establertes amb urgència les normes a fi que aquesta creixença es faci ordenadament i subjecta a un pla orgànic de conjunt.

La proposició fa constar que, atesa la situació provisional en què actualment es

Si parléssim de Gràcia, que és el barri més caòtic, esquitit i lleig de Barcelona—i perdó els graciencs—, ¿esteu segurs que si aquest acord hagués estat pres quinze anys abans el carrer Major seria tan estret com ara? Probablement el carrer Major seria una continuació del passeig de Gràcia, encara que resolt d'una altra manera, i, àdhuc admetent que l'organisme urbanístic suprem hagués vist les coses en petit, és molt versemblant suposar que la plaça dels Josepets seria una gran plaça i que als Jardí-

Barcelona a principis del segle passat, voltada de muralles i amb la Ciutadella sencera

trosen els serveis tècnics, ara és el moment de crear un òrgan urbanista superior a l'alcaldia de la seva missió i del seu deure envers la ciutat futura.

La part pràctica de la proposició, aprovada ja, nomena una ponència que formaran els tècnics municipals, l'enginyer senyor Vicents Martorell i els arquitectes Nicolau Maria Rubió i Tudurí i Adolf Florensa. En el termini de dos mesos aquesta ponència haurà de presentar un pla per a la creació d'un organisme tècnic urbanista. Es crea també una ponència formada pels regidors senyors Martí Esteve, Blajot i Coma i Cros, que en el termini d'un mes haurà d'haver examinat el report dels experts i proposar la resolució que calgui.

De molts anys, de memòria d'home, pot dir-se sense exagerar, no havia estat presentada i aprovada per l'Ajuntament de Barcelona una proposició tan important. El fet que els diaris no hagin comentat aquest esdeveniment que ens ha d'estalviar tants milions i ha de decidir l'esdevenidor de la Gran Barcelona només suggereix tristes reflexions. Ben mirat, aquesta abstenció en se en l'entusiasme amb què els representants de la lluminositat de la proposició. Cal fixar-se l'entusiasme amb què els representants dels diversos grups consistorials s'hi varen adherir. La proposició del senyor Martí Esteve és l'ou de Colom. La importància de l'afer és evident i la manera de donar-li solució és tan ben trobada com la manera de formular el problema. L'acord només té un mal, i d'això no en té la culpa l'autor de la proposició, i és que no hagi estat pres trenta anys abans, quan el senyor Martí Esteve encara anava a col·legi. Però abans de Colom ningú no havia descobert les Amèriques. La vergonya que fa que ens hagi d'ésser demostrada una cosa òbvia ha estat segurament la causa que ha impedit els comentaris.

A MIRADOR hem fet tres o quatre articles parlant de la necessitat d'encaminar la creixença de Barcelona. Just és recordar que un d'aquests articles anava signat pel nostre amic, l'arquitecte Nicolau Maria Rubió i Tudurí, a qui vàrem cedir la primera pàgina del nostre setmanari. Però la felicitat d'aquesta aspiració general de la ciutat es deu al senyor Martí Esteve. Ha estat ell l'home que veient créixer Barcelona com una mongetera, ha descobert que amb quatre canyes es pot obtenir que la mongetera creixi ordenadament i arribi a fer bonic.

Imaginem que aquest acord hagués estat pres només deu anys abans. Els suburbis de Barcelona haurien crescut d'una altra manera i s'hauria edificat molt més que fins ara. Sant Gervasi, la Bonanova i Vallcarca, barridats que tenen possibilitats enormes de fer bonic, tindrien un altre aspecte. Molts carrers on fins ara passa ben justa una doble línia de tramvia serien grans avingudes, moltes cases que han hagut d'ésser expropiades a cops de milions per obrir un carrer o eixamplar-lo, s'haurien construït molt més sumptuoses en lloc definitiu i la construcció hauria estat molt més activa.

nets, allà on avui hi ha aquella desgraciada Minerva, hi hauria una altra gran plaça. Admetreu almenys que aquella casa de marbre, estil gòtic catalanista, construïda pel senyor Domènec i Montaner a l'entrada del carrer Major, si hagués existit, hauria estat col·locada en lloc menys provocatiu. Aquest problema de l'entrada del carrer Major—dit sigui entre parèntesis—haurà d'ésser abordat un dia o altre i llavors sabrem el que val una casa estil Palau de la Música Catalana i les més discretes que té al voltant.

Actualment la situació havia arribat a un grau tan extraordinari de caòticisme que, pràcticament, tothom edificava allà on volia. Quan els propietaris demanaven a l'Ajuntament que senyalés nivells i rasants, en certs casos, se'ls havia de respondre que el Municipi no tenia projecte sobre la urbanització del barri.

Fins ara els partits anaven a l'Ajuntament amb unes quantes idees polítiques que afecten més la concepció de l'Estat que l'organització del municipi. Només els primaris poden creure que els Ajuntaments apolítics, la gerontocràcia i una administració de funcionaris poden salvar una ciutat. Fet i fet cal convèncer-se que els partits, l'estímul i el control dels partits és l'únic ressort de govern de tots els organismes públics. Però a l'Ajuntament no es viu només d'idees republicanes o monàrquiques. Cal una política municipal. I fins ara, a Barcelona, l'eix de la política municipal ha consistit a tenir una idea més o menys rígida de les economies. Després d'un període de munificència han vingut les èpoques d'estalvi per a no desmentir la llei que després de les vaques grasses passen les vaques magres.

Fa uns quants anys va realitzar-se el pla d'enllaços, però el problema, gràcies a la creixença de Barcelona, torna a ésser tan complicat com abans i l'automòbil ha aguditzat el conflicte. Si arribem a superar aquesta crisi de creixença hauréu assegurat l'esdevenidor de l'aglomeració de Barcelona i dintre uns quants anys es veurà que la proposició del senyor Martí Esteve ens haurà estalviat milions, haurà decidit el futur de la Gran Barcelona i haurà marcat una data.

MANUEL BRUNET

La manera de considerar la vida té una gran importància

La vostra concepció de la vida, optimista o pessimista, està, en gran part, influenciada per la vostra alimentació. Una petita molèstia us ho fa veure tot negre.

Els òrgans digestius del treballador intel·lectual han de complir la seva missió: reconstruir les forces gastades, sense que l'individu se'n ressenti. Això no serà possible sinó absorbint una alimentació rica, però fàcil de pèir. Aquesta és la raó per la qual l'OVOMALTINA és el sobrealiment indispensable i preferit pel treballador intel·lectual.

L'OVOMALTINA conté tots els elements essencialment nutritius i fortificants de la malta, els ous, la llet i el cacau, en forma concentrada, de preparació ràpida i paladar exquisit.

Una tassa d'OVOMALTINA en el desdormir

assegura un dia de treball fructífer i sense molèsties.

POTS DE 250 I 500 GRAMS EN FARMACIES I DROGUERIES

Dr. A. Wander, S. A. - Berna (Suïssa)

Feu fer els vostres gravats en la UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 - Telèfon 33421

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una

TORPEDO 6

FORTA i RAPIDA

Una meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. L.
Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

LES LLETRES

POESIA

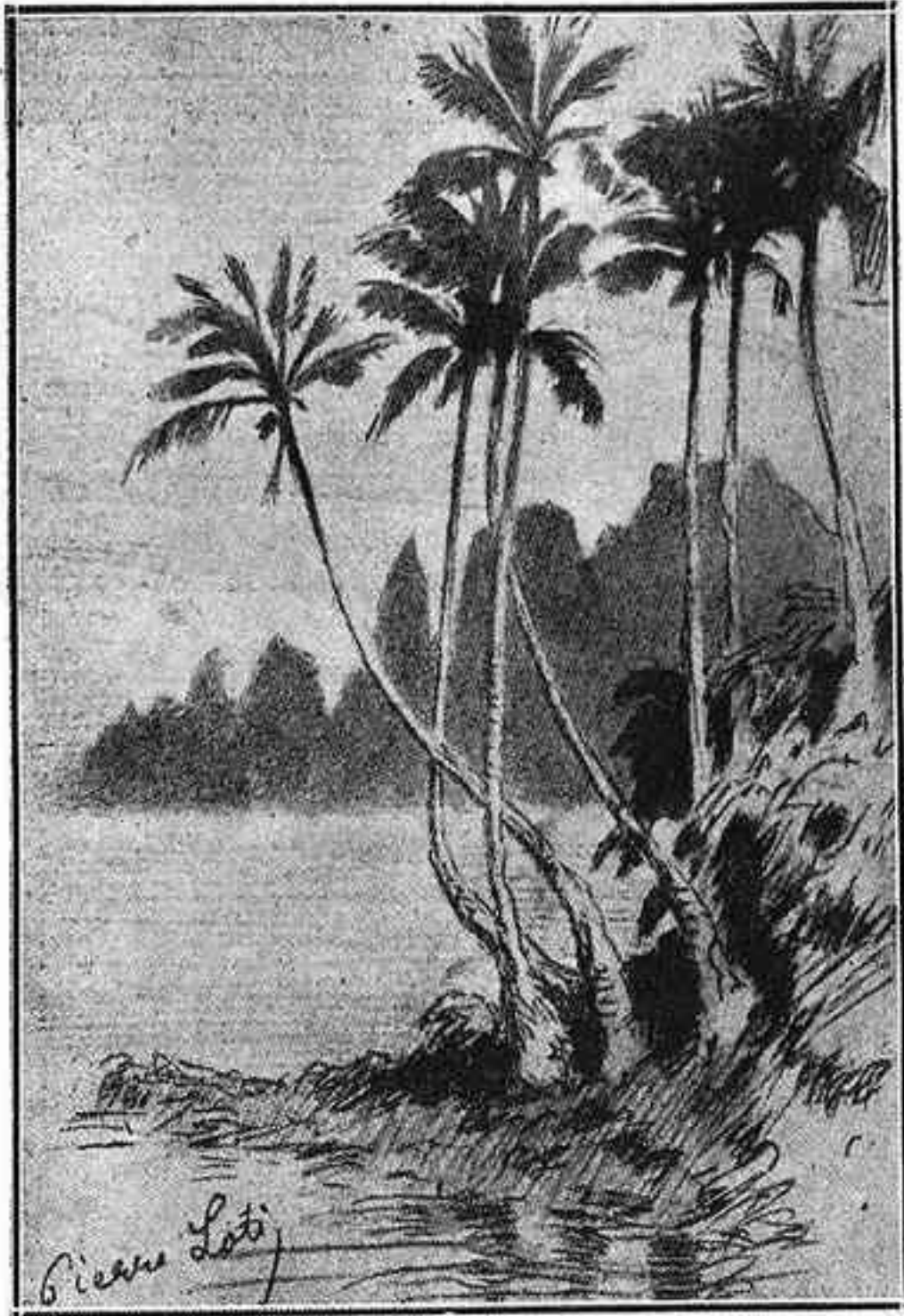
PIERRE LOTI

Apa, no ens en donem vergonya. Per venjar-nos de tots els emmerdeus que d'ençà d'alguns temps ens sitien amb un fals cubisme inassimilable, obrim de bat a bat la porta d'or de la nostra joventut. Quin aire fresc, quin sentiment de la vida (avui, massa escriptors que no són altra cosa que uns arribistes per les Lletres només ens donen el sentit de l'existència), quina alegria! Jo era estudiant en el moment en què la Germània preparava la ruïna dels pobles romans. La meua generació tenia, en literatura, dos mestres a la seva disposició (Barres tirava més aviat cap a la filosofia): Anatole France i Pierre Loti. Als dos antípodes, Anatole no representava sinó la memòria d'una mena d'universitari trucat de cronista; l'altre... hi penso, era el que hom cerca: el poeta pur. La poesia pura, tan pura que té la lleugeresa d'un gas, la força d'un element, ignorant les seves pròpies lleis, la poesia sense murriera, que no empaita el client (perdoneu, volia dir el lector), la poesia pura i natural, serà, per molts anys encara, Loti. El poeta de debò participa al misteri de la vida: coneixem la composició química de tots els elements del cos humà i, no obstant, no podem fabricar-lo; igualment ocorre amb el poeta. Llegiu una frase de Loti: quina simplicitat de vocabulari i quina misteriosa harmonia. Mentre que qualsevol acríu us confessarà que l'esforç per enregistrar tal poema ultraista està arran del sofriment. La minva de venda del llibre? Deguda en gran part al fet que el públic està cansat de l'adrogueria literària, de la facilitat (abans confessada sota la forma del lirisme) trinxada a trossets d'incongruïtats. Igualment està fastiguejat de la intel·ligència i de l'esforç que duen a un gongorisme sense la voluntat de defugir el que és temporal. Als jocs olímpics de la literatura, ja no volem més pallassos, sinó atletes. I si busquem un músic, que no sigui un encantador d'aquelles serps que simbolitzen el vici, sinó el violinista sà que ataca sense por la melodia que parteix de l'amor cap a la mort. Que no sigui l'altre — ja sabem qui vull dir —, sinó Loti.

Quin trist enuig ha de sentir un home cultivat quan, girant enrera les seves mirades i els seus records, cap a la seva joventut de pederasta, pensa en els primers contactes personals amb què es violà ell mateix. Aleshores es parla de porta estreta. Al contrari, quan es pot mirar enrera i veure Mistral, Loti, l'home de seny que se n'anava a llegir a la garriga entre Beaux i Saint-Remy de Provença, o bé quan, jove mediterrani, mediterrani a no poder més, es llegia, també a la garriga, Lull o Verdaguier, que és ampla la porta! Cal que

arribem a la descoberta que tota aquesta literatura d'un narcisisme nòrdic no és altra cosa que l'infern d'escriptors nascuts luterans, els quals, no tenint en la seva religió l'escapatòria d'un lloc per als rèprobs, el creen de cap a peus en llurs llibres — el que és molt pitjor — ens el volen imposar.

Un Loti és una anella d'aquesta tradició immortal dels grans viatgers poetes sortits de les costes catalanes o toloneses. No ens

Dibuix original de Pierre Loti

hi enganyem. La deslatinització a la qual aquells puritans viciosos han provat d'habituar-nos, està a punt d'acabar-se. El cel literari, com l'altre, mostra senyals. Un bon mariner com Farrère pren la seva situació i, de grat o per força, però encantats, segueix el comandament Farrère a bord d'aquest llibre: Loti (Flammarion, editor), cap al port d'una terra sana i nova. Prou mentides, la poesia no és un motor, sinó una ànima. Aquest homenatge d'un mariner escriptor a una mariner poeta, té alguna cosa d'encantament. Coneixeu l'obra, ara conixeu el geni escrupolós, musical, immortal per tal com respectuós del temps, cada segon del qual és una llàgrima, el secret, en una paraula, de Loti. I és ben bé una prova que la concepció de l'art ha estat falsejada: l'altre, aquell del qual no vull ni escriure el nom, aquell Proust per a negres, és protestant. Però Loti també ho era. Només que aquest calvinista pur pensava en la mort i no en l'estupre. La poesia no radica pas, doncs, en una confessió religiosa, sinó en una elevació o una perversió de l'ànima. I el llibre de Farrère encara ens fa adonar-nos més de la fraternitat carnal de França quan sap restar francesa — és a dir, romana —, amb aquelles pàgines que ens fan vessar llàgrimes (no ens en avergonyim: hem tornat a obrir la porta de la nostra joventut), tot recordant-nos el temps ja passat en que França, com els catalano-aragonesos, tenia una marina. Després, els acords de Washington ens han desarmat. Llegiu després d'això aquella que els seus autors anomenen poesia dels mecànics anglo-saxons, i en direu alguna cosa.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

F. VEHILS VIDAL

32, Portal de l'Àngel, 34
7, Plaça Universitat, 7

Presenta un immens assortit en vestits de bany a preus més barats al de cost

Dibuixos variats, qualitats immillorables
VEGIN APARADORS

Cal un biògraf

Al biògraf que es vulgui emprendre la biografia de Mossèn Cinto, se li girarà molta feina. Ja ho feia notar Serra i Rafols en un article de la primera època de *L'Opinió* alludint a un anunci projecte editorial del qual Melcior Font estava encarregat.

I aquesta feina és urgent que algú o altre l'emprenqui. No posem cap bona biografia del més gran poeta català modern, del que donà una de les més fortes impulsions a la nostra llengua literària. Molts dels joves d'ara — hem pogut comprovar-ho moltes vegades — a penes saben res de la seva vida, una de les més apassionants dels homes de lletres catalans, la majoria dels quals no s'han distingit pas per una vida massa novel·lesca.

L'autor hipotètic d'aquesta biografia es trobarà amb poc material, relativament, amb què bastir-la, escampat en llocs inassolibles o de difícil abastament, i encara material enredat d'una manera inextricable. I això és el pitjor: l'enterboliment originari de moltes fonts històriques.

Però com més es tardí a emprendre aquesta obra, més difícil serà la seva execució. Ara encara viuen contemporanis de Verdaguier, testimonis i actors del període més difícil de posar en clar de la seva vida. Volem dir, naturalment, els seus darrers anys, en què la passió dominà tant de l'una banda com l'altra i engruixà i complicà un afer que ara sembla a molts de fàcil resolució, potser perquè s'ignoren totes les causes que entraren en joc en aquella ocasió.

Potser la mateixa raó que recomana la urgència de l'obra, indicaria a alguns esperits temerosos la conveniència d'ajornar-la, tal com s'ajorna la publicació de memòries, diaris íntims i correspondències: el fet que estiguem encara massa a prop d'aquells fets, que encara visquin persones que hi intervingueren o familiars pròxims d'aquestes.

Aquestes consideracions són realment de poc pes. L'interès de posseir una bona biografia de Verdaguier és més general i superior al de les molesties que la seva publicació pogués reportar a escasses persones. I, en definitiva, quan l'acarnissament de les polèmiques que dividiren tot Barcelona i gairebé tot Catalunya i repercutiren encara més enllà, devien dir-se coses més molestoses que les que es dirien ara que la no participació en els fets llevaria tot caràcter d'atac personal a les afirmacions del desitjat i hipotètic biògraf.

Hem alludit més amunt a l'enterboliment de les fonts històriques de l'afer Verdaguier. Ara explicarem un petit descobriment que no sorprendrà massa.

En el primer número de la primera època de *L'Opinió* (principis de 1928), Josep Pijoan publicava un article sobre els papers íntims de Mossèn Cinto que hauria fet una certa impressió si no hagués estat un teixit d'afirmacions sense fonament.

En aquest article Pijoan parlava de les poques visites que rebia Mossèn Cinto a la Vila Joana de Vallvidrera perquè era a l'hivern, i entre aquestes visites hi havia la de donya Deseada. Ni Mossèn Cinto passà l'hivern a Vila Joana (morí en juny), ni donya Deseada podia anar a veure-l'hi perquè feia temps que era morta. Deia també En Pijoan que en 1905 ja féu una explicació de la «tragèdia» a la *Nuova Antologia*. Una pacient recerca en la col·lecció d'aquesta revista ens féu trobar, en un volum de l'any 1906, no un article d'En Pijoan, sinó una recensió de redacció sobre un article de *La Lectura*. Llegit aquest, resultà que no s'hi parlava per res de la «tragèdia» del poeta, sinó del seu *Diari íntim*. En Pijoan, que en aquell article de *L'Opinió* acusava Turró d'haver tancat aquest diari en la seva caixa de cabals, no solament no devia recordar que En Turró ja n'havia dat fragments al públic en 1903, en el seu *Verdaguer vindicador*, sinó tampoc que ell mateix, tres anys més tard, en l'esmentat article de *La Lectura*, el record del qual li era, ara fa dos anys, tan confús, deia: «També havia un *Diari íntim* que, per lo poc que de el conecíem, no creemos todavía que los tiempos aconsejen su publicación.»

***

Sembla que a hores d'ara la figura i la vida de Mossèn Cinto reprenen actualitat. Algun amic nostre està recollint dades prop d'alguns actors dels fets d'aquells temps. Ens pensem que no és cap indiscreció afegir que el mestre Amadeu Vives ens ha dit algunes vegades, de poc temps ençà, el seu propòsit d'escriure alguna cosa sobre Verdaguier, no sols a base dels seus records, sinó de converses amb contemporanis que el tractaren íntimament.

A veure si entre tots fem possible aquesta obra de primera necessitat que és la biografia de Verdaguier. I sobretot, a veure si surt un home coratjós i solvent que l'emprenqui. És probable que sigui un bon negoci editorial i tot.

J. C.

UN ESTUDI APASSIONANT

La psicologia de Rousseau

Un nou volum de la «Bibliothèque de Philosophie Contemporaine» (Alcan, París) aporta una contribució documentadíssima a l'estudi de l'enigma psicològic i patològic del cas Rousseau. L'obra, de 463 pàgines, és original de Louis Proal i porta per títol *La psychologie de Jean-Jacques Rousseau*. L'estudi, apassionant en extrem, comprèn el Rousseau poeta líric, el sàtric, l'home de la Natura, el reformador, el cap de secta, el teoritzador polític, i acaba escrutant el temperament i el caràcter, les anomalies físiques i psíquiques, la psicosis dels darrers anys, la incubació i l'eclosió del deliri, i un conjunt de les influències de les doctrines de Rousseau fins als nostres temps.

Rousseau (1712-1778) és avui un cas completament líquidat pel que fa a l'intel·lectualisme etern. Les seves idees ens semblen d'una claredat que gairebé ja no dona lloc a cap mena de dubtes. Els seus llibres, a nosaltres joves, si ens és permès parlar francament, ens cauen de les mans. Per cruel que sigui confessar-ho, Rousseau, avui, és més interessant com a cas fisiològic i psicològic que com a cas intel·lectual. Veiem en ell el geni puixant, dotat d'una sensibilitat formidable i d'una magnífica imaginació creadora animadora, però d'un equilibri gairebé bàrbar de tan inestable i d'una força de judici evidentment limitada. Louis Proal creu que aquest desequilibri, que no el privà pas d'escriure obres mestres, acabà determinant en l'home un deliri parcial, i que és en l'estudi d'aquest deliri on cal cercar la clau de l'enigma psicològic de Rousseau. Sempre hem pensat igual, d'ençà del dia llunyà, gairebé infants, en què descobrirem, a la biblioteca paterna, un exemplar de les *Confessions*. Rousseau era el predisposat a la neurosi, de jove; de vell, fou el neuropàta predisposat a la follia. Al llarg de la seva vida, van accentuant-se els moments de lucidesa i d'incoherència, en solucions de continuïtat alternades. No ens ha interessat mai, per tant, la seva obra com a conjunt. Ens ha interessat sempre, en canvi, la idea motriu que el menava i que el feia produir seguint sempre una fonamental íntima ratlla de rectitud intel·lectual. És evident que en Rousseau, com en tants altres grans exemplars d'humanitat pensant, hi ha diversos homes closos en un sol cos. Amb esperits d'aquesta mena, doncs, més que no pas parlar de contradiccions, cal parlar sempre de complementacions. Evidentment, si fem de Rousseau un gran malalt que en els seus períodes lúcids produïa obres sorprenents d'audàcia i d'originalitat batallera, llencarem al buit inútilment un setanta cinc per cent de l'interès que ha servat sempre l'obra de Rousseau, producte d'home i de literat. Era un llagrimós nat; però era, ensem, un colèric acèrrim. S'enganyava qui fa de Rousseau un «benèsneur», tant com s'enganyava qui fa de Voltaire un «persiflor». Tant l'un com l'altre eren dos poderosos animals terriblement dotats d'aquell odi vigorós, d'aquella horaciana «splendida bilis» que és la sal dels grans temperaments intel·lectualistes. I recordem, també, que molt sovint, en les disputes de Rousseau i Voltaire, el més fi i el més agudament espiritual era Rousseau. Sensual i espiritual, amant de la Natura i la llibertat, en eterna contradicció amb les forces del bé i del mal que el dominaven descomposant-lo, errant, pobre, malalt, expatriat, perseguit, condemnat, Rousseau salva sempre, com un naufrag que treu les mans fora de l'aigua, les pures essències intel·lectuals per llargament de tot. No ens interessen d'ell les llàgrimes sempiternes, sinó la inesborrable protesta sempre latent. Aquest home sensible fins a la malaltia fou el constructor de les mines i l'inflamador subterrani del botafoc de la Revolució Francesa. Nosaltres, els homes d'ara, que en plena adolescència hem presenciat amb estupor l'experiment cruelíssim de la Revolució Russa, podem fer-nos perfecte càrrec de la potència corrosiva que tenen certes malalties d'una marxa de la humanitat, quan troben camp de pastura en l'interior d'aquells que Magnan anomena «degenerats superiors».

Louis Proal creu trobar l'explicació científica del caràcter i dels escrits de Rousseau en el retrat escrit per ell mateix, l'any 1750, a la revista *Le Persifleur*, fundada per Diderot, i de la qual només eixí a llum un sol número. Aquest retrat de Rousseau per ell mateix, no remarcant per cap crític literari ni per cap alienista, a causa sens dubte de la raritat dels exemplars de la revista, és el retrat del desequilibrat conscient, per dir-ho així, i del degenerat predisposat a la follia. És una veritable descripció de la seva pròpia «ànima follia», disfressadora de la follia fins al punt de no permetre que difereixi en res de la raó. Diríem, després de llegir-lo, que Rousseau és, simplement, un revoltat resignat que de tant en tant s'oblida de resignar-se. Avui, en la literatura moderníssima, aquestes coses poden ésser manipulades ja sense por de pendre mal. I jo

mateix, sense anar més lluny, aquests dies he pogut alternar aquest estudi sobre la psicologia de Rousseau amb la lectura de *l'Uno, nessuno e centomila*, de Pirandello, i els articles publicats en aquestes mateixes pàgines, originals de l'excellent Manuel Brunet, relatius a la tragèdia dels darrers anys de Verdaguier. Cal anar amb molt de compte a explicar-se científicament fenòmens que només poden aclarir-se sota el microscopi de l'intel·lectualisme pur. Si davant l'obra i la persona dels grans creadors literaris pronuncéssim, i res més, l'expressió «intel·lectuals totals», i en fer-ho ens situéssim en un pla netament i absolutament intel·lectual, crec que moltes coses ens serien aclarides sense necessitat de remenar procediments científics més o menys ingenus, i sempre intolerables en pura intel·ligència. El cas Rousseau, si es produís en els nostres temps, trobaria de seguida límits que el tornarien completament innocu, reduït només a les seves simples proporcions intel·lectuals. I el cas Verdaguier, que a Catalunya ha estat i és encara, segons sembla, una tragèdia, si s'hagués produït a l'estranger no hauria passat d'ésser un fet divers, i adhuc, possiblement, un simple «potin» sense importància. Un intel·lectual pur viu sempre, o deuria viure, en un pla d'intel·ligència pura. Endarrerir-se a comprendre'l i explicar-lo segons les regles de la moral o de la convivència social, és desfogar-lo i no entendre'l.

Rousseau, doncs, era un revoltat-resignat. Alhora tímid i cínic, suau i colèric, religiós i eròtic, és un home dotat de totes les cordes anímiques que li permetien reaccionar per extrems sense grans conseqüències immediates. S'irrita contra els filòsofs del seu temps perquè corrompen la innocència de la dona... i ell és un exhibicionista vergonyant. Adora les criatures, i porta els seus fills a l'hospici. Defensa amb eloqüència la santedat del matrimoni i de la família, i ell viu extramurs del matrimoni legal, en perpetu concubinatge. Els contrastos i les contradiccions, per tant, abunden en el seu caràcter i els seus escrits. Ara bé: d'on brollava aquesta font de contradiccions? Louis Proal creu explicar el desequilibri psicològic de Rousseau tenint en compte la malaltia crònica que tarava el seu edifici fisiològic. El cas Rousseau, en conseqüència, restaria reduït a les conseqüències emmetzinadores exercides damunt la seva psiquis per un defecte congènita, més cruel que totes les seves altres malalties més o menys latents: una certa conformació irregular i incurable de les vies urinàries, que tingué damunt el seu caràcter, la seva vida i els seus escrits una enorme influència, car ella fou la determinadora de la fonamental hipocòndria de Rousseau. Segons Brunetière, no hi ha relació necessària entre la malaltia de les vies urinàries i el deliri de persecucions. Però n'hi ha entre aquesta malaltia i la hipocòndria. Aleshores, la possible demència senil de Rousseau no seria cosa dels nervis, sinó conseqüència natural i gairebé obligada de la seva crònica hipocòndria malaltosa. En el seu testament de 1763, Rousseau deia que aquesta malaltia, que els metges no pogueren guarir-li mai, el consumeix fa trenta anys i demana que, quan sigui mort, el seu cos sigui obert per a fer-hi estudis d'utilitat pública. L'exacta descripció que el propi Rousseau ens forneix dels símptomes d'aquesta malaltia que tant el féu sofrir tota sa vida, ha permès creure que tenia una retracció congènita de la uretra, productora i determinadora d'anormalitats greus en la micció i a diversos accidents interns d'emmetzinament urinari, que han exercit una gran influència en el seu estat psíquic, i, per tant, en la seva obra literària.

Louis Proal creu que cal afegir a l'estudi psicològic de Rousseau l'estudi de la seva patologia mental. Aleshores Rousseau seguiria essent l'home genial que tingué interpretacions profundes en poesia, en pedagogia, en filosofia, en política, en sociologia. Però tot això gravitant damunt un esperit mal equilibrat, d'una sensibilitat excessiva, una imaginació desordenada i un judici parcial.

Fins ací la psicologia i la patologia. Intel·lectualment, però, i res més que intel·lectualment, nosaltres, literats, no desitgem veure en Rousseau i la seva obra res més que l'incessant crit de revolta d'un home, orgullós i humiliat, que sofrí tota la vida, la misèria, la injustícia i el fàstic de les eternes i inesborrables desigualtats socials...

A. ESCLASANS

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

—I dius que li va estafar 500,000 pessetes?
—Tot està arranjat; s'ha casat amb la seva filla.
(Ric et Rac)

El mossò.—Ep! No pugeu ací; és un compartiment reservat per al senyor bisbe.
El passatger.—I qui us diu, bon home, que jo no sóc el bisbe?
(The Humorist)

EXIT
Conferència anti-alcohòlica
(Ric et Rac)

«DOLCE FAR NIENTE»

—Au, corre, aixeca't, Jimmy, que no tindràs temps per a fer la migdiada!
(Life)

—No es troba una pala.
—I pensar que demà tots els diaris diran on eren els diners!
(Dimanche illustré)

I E L T E A T R E

UNA AL·LUSIO INJUSTA

Recordant En Bayés

A través dels seus escrits, el senyor Sebastià Gasch produeix la impressió que cau del cel. Camina de sorpresa en sorpresa, d'admiració en admiració. Hauria de signar Sebastià de la Lluna, a semblança del personatge de l'Achard. La seva ingenuïtat, disculpable per estar amarada de sincer entusiasme, no té fi.

Darrerament, davant la revista anglesa del Palau de Projeccions va abocar els elo-

Ferran Bayés

gis a doll, fins a ofegar la vàlua real de l'espectacle. S'explica que, en sortir del regnat d'En Sugranyes, durant el qual triomfà a Barcelona el mal gust més barroer, la producció d'En Cochran, amb tot i ésser un plat rescalfat, endormís el senyor Gasch amb l'encensar als dits. El que no es comprèn és aquella seva al·lusió injusta als que varen pretendre que «les revistes que muntava En Ferran Bayés eren superiors» a l'anglesa esmentada. El que no vaig saber veure fou que *Wake up and Dream* significués ací una lliçó. Una lliçó de què?

Interpretada, fetes comptades excepcions, per artistes de tercera categoria, que no encertaren a donar-li el ritme d'acceleració del qual, en estrenar-se a Londres, va queixar-se un crític, la revista *Wake up and Dream* resultava, però, força agradable. Als meus ulls, la perjudicava només la seva suavitat excessiva de tonalitats i de moviment, tan poc d'acord amb la moderna concepció del music-hall, i el fet que en aparèixer Jack Stanford s'animes tot d'una no sols l'escena, únicament amb la figura del famós ballari, sinó àdhuc el públic, demostra que la meua visió no estava equivocada. Res, de totes maneres, no vol dir això contra l'espectacle. El lamentable fou que el senyor Gasch intentés fer-lo valer per la seva orientació i pel que, al seu entendre, «tenia de simptomat», posant-lo damunt dels del Principal Palace.

De moment, la comparança no era gairebé admissible. Des de les revistes del Principal Palace han transcorregut alguns anys, i l'evolució del music-hall ha estat extraordinàriament ràpida. Si En Bayés visqués avui, és segur que, guiat pel seu instint meravellós, s'adaptaria als nous corrents, tal com anava ja fent, i ens donaria espectacles que superarien *Wake up and Dream*.

D'aquell quadro del fons del mar de *Chófer... al Palace*, fins al dels pallassos de *Cri-Cri*, quin salt tan significatiu! En Bayés havia endevinat que l'alegria de les *girls* arreararia les sumptuositats enfarigades dels dibuixants homo-sexuals; sabia que la gràcia de Mabel Lowet valia més que un traje d'En Max Weldy, i que la línia serena de Mado Minty en la dansa del collar de perles era més apreciada per l'espectador que una composició de l'Erté.

Les revistes del Palace! Sense pensar-s'hi poc ni gens, el senyor Gasch dona Mado Minty i Sacha Goudine plegats per Jack Stanford. Aviat és dit! Jo, en canvi, li cediria tota la revista anglesa del Palau de Projeccions pel quadro admirable dels ametllers florits. Vol el senyor Gasch més simplicitat que la d'aquelles escenes? Vol més bon gust? No recorda el quadro de l'opi, el del Banc dels petons, tan senzill i tan joïós, la dansa de Robert Macaire i el seu company, els fantàstics Jerry's, l'idilli de ninots, on revivia l'esperit d'André Hellé? La revista anglesa no aconseguí fer oblidar cap d'aquests records a ningú.

Els *sketchs* no responien, en les revistes del Palace, a la resta de l'espectacle. Cal reconèixer-ho. Però no deuria el senyor Gasch fer-ne esment com a suport de les seves comparances. En Bayés, que fou el primer a adonar-se que no comptava amb artistes ni amb autors per als *sketchs*, topava aleshores amb resistències que ara no trobaria. Un actor com Pau Gorgé, al qual brindava En Bayés un contracte avantajósíssim per a *Cri-Cri*, va refusar-lo en absolut per la sola raó de tractar-se d'una revista; aquest mateix actor deia, encara, en 1928, en un interviu celebrat a Madrid, que abans de dedicar-se a la revista preferiria formar en darrer rengle en una companyia de vers. No era, doncs, el que pas-

Les Jackson's Girls del Principal

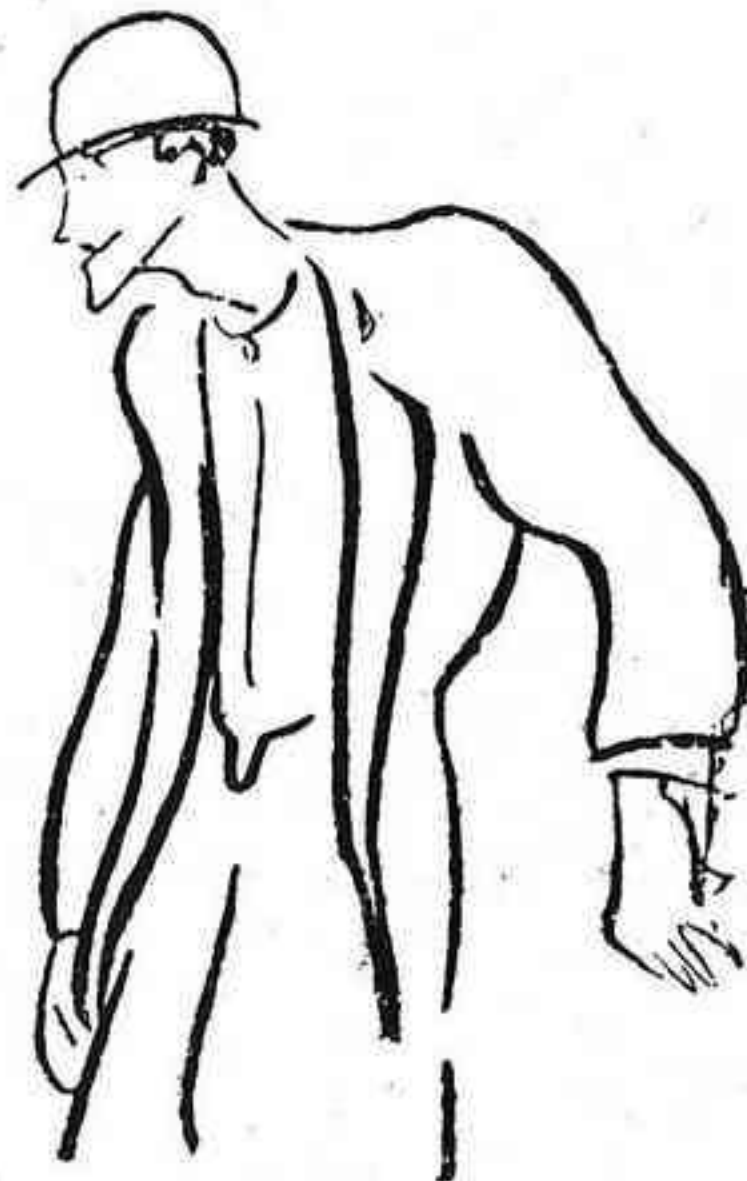
sava amb els *sketchs*, culpa d'En Bayés. «Per poc que pugui—em deia uns mesos abans de la seva mort, en una carta, datada a París, on m'explicava els seus propòsits—faré les revistes sense artistes de comèdia.» N'estava més cansat que el senyor Gasch. Es parla molt sovint d'En Bayés. Però a les palpentes. O, les més de les vegades, i pels que són els menys indicats, per a cobrir amb el seu nom una mercaderia baixa o avariada. Era hora que, entre els que fórem veritables amics seus, comencés a sortir algú a reivindicar la seva memòria. Jo he d'agrair al senyor Gasch el que m'hagi ofert l'ocasió de fer-ho.

JOAN TOMAS

MUSIC-HALL

Paul Chevalier

El reclam que ha precedit, a la nostra ciutat, el debut de Paul Chevalier, germà del gran fantàstic, ha estat una cosa lamentable, impròpia de Barcelona. No el podia practicar l'empresa del Tivoli, ni el devia tolerar el debutant; aquella, pel respecte que mereix el públic, i Paul Chevalier

Paul Chevalier

pel que hauria de guardar envers el nom que porta. Ni l'una ni l'altre no hi han sortit guanyant res.

Paul Chevalier és un artista mediocre de music-hall que ha lluit sempre amb llum manllevada. El vaig veure per primera ve-

gada a París, l'estiu de 1923, en una revista de la Cigale titulada *Extra-Dry*; sense l'encant d'una xicota menuda que es deia Pépée i que representava amb ell una escena apatxe, m'hauria passat completament desapercebut.

Us imagineu un home trist al music-hall? Doncs Paul Chevalier és un home trist. El somriure li costa un esforç, que se li endevina en el seu rostre estirat, on els músculs es rebel·len a dibuixar un gest de simpatia. El seu ballar és també calculat i mecànic, sense impuls interior, amb una pobresa de ritme que fa pena. Del cantar, no en parlem.

El «mètier» arribaria, però, a salvar Paul Chevalier si no hagués caigut en l'error d'imitar el seu germà. Mancat del do de suggestió d'aquest, del seu lirisme, de la seva agilitat física i de pensament, que es tradueix en una facilitat extraordinària per a totes les realitzacions, Paul Chevalier, en executar un treball que no lliga amb el seu temperament, resta al descobert. Per què no fer-se un repertori que, en lloc d'anul·lar-lo, en establir-se una comparació inevitable, li atorgués una personalitat, poca o molta, que ara no assolirà mai?

D'imitacions de Maurice Chevalier se n'han fet un sens fi. En llur majoria, l'humorisme ha constituït la base principal, com en la del ballari Poméès. I més, potser, que els moviments externs, han provat els imitadors de copsar els detalls psicològics. No se li ha ocorregut a cap d'ells creure que la força de l'afortunat artista radiqui en la seva lleugeresa de cames, en els seus smoking i barret de palla i en saber estirar el coll com els ànecs. Es a dir; per excepció, se li ha ocorregut això precisament al familiar més proper. Ja s'ha vist l'èxit.

Acompanya Paul Chevalier una «partenària» gentil: Yette Harrel. Componen els dos una bona parella per a actuar dissabtes i diumenges a Béziers.—T.

TEATRE ROMEA

La pròxima temporada

A l'administració dels teatres es nota la influència de la calor. No hi ha mai ningú. Els administradors fan vacances. Els empresaris amb prou feines s'hi acostren.

—Podeu dir-nos, Rozas, el pla que teniu per la temporada que s'apropa?

—Amb molt gust. Començarem el dia 20 de setembre, amb una obra de l'Avell Artís titulada *Quina llàstima de xicot!*... a la qual seguirà una adaptació de *La Rosa de Lima*, d'En Guimera, feta per l'Amichatis. Tenim la intenció de començar la temporada amb aquesta obra, però a l'Amichatis li fa respecte debutar al teatre i s'hi va oposar. Comptem amb obres de la major part d'autors de categoria d'ací: Amadeu Vives, Ventura Gassol, Sagarra, Creuher, i possiblement Carles Soldevila. Què us en sembla?

—Que està molt bé. Manca que les tingueu només.

—Gairebé és igual. Tenim la promesa formal de lluitar-les. Ve a ésser el mateix.

—I els títols?

—Això encara és prematur.

—I de traduccions?

—Dues d'En Salvador Vilaregut. *La temptació* i *La finestra oberta*. I una obra nordamericana, basada en l'ambient periodístic de Chicago, titulada *Reporters*. O molt m'equivoco, o aquesta obra, donat el seu caràcter, farà soroll. Farem, també com sempre, les acostumades representacions de teatre per a infants, els dijous i els diumenges a la tarda. L'expert de la casa en aquest gènere serà, com de costum, En Jordi Canigó.

—La temporada se'ns presenta atapeïda i si el públic ens ajuda, com ha fet fins ara, farem feina. De passada, ara que ve a tomb feu el favor de desmentir una notícia que ha corregut per ací. S'ha dit que acabarem la temporada per Reis. I no és cert. Encara que la companyia tingui signat el contracte fins aquesta data, el pla nostre és continuar fins al juny fent català.

—De la vinguda d'En Vilches a fer castellà, després de Reis, no hi ha res. És una fantasia. La podeu desmentir sense por.

—En canvi, el que sí és cert és que amb les representacions de català alternaran representacions de teatre estranger, de companyies de fora. Al ROMEA això serà una novetat.

—Sabeu, Rozas, que la temporada vostra s'assembla molt a la de Novetats?

—Què hi voleu fer? Els textos s'han d'assemblar a les olles. És molt natural que, fent català, hom hagi de confiar-se dels mateixos autors.

—Us sap greu?

—No, no. Al contrari. El que jo voldria és que tots tinguéssim molts èxits. L'essencial és fer una temporada brillant. I vetaquí el pla.

—Hi manquen encara alguns detalls. Possiblement alguna que altra alteració de programa, sense importància, imposada pel resultat que donin les obres que estrenarem. Amb tot, no ens apartarem gaire del camí traçat.

Pérez de Rozas

—I la companyia?

—La mateixa de sempre. En aquest teatre la companyia és com una família. Aquest any, però, tenim reforços bons. L'Annetta Morató, una excel·lent dama jove que procedeix del Talia, i En Jaume Capdevila, que ja havia treballat ací. Aquest darrer és un excel·lent actor còmic. Tanmateix fill del seu pare.

—Ara, una pregunta final. A la llista d'autors manquen alguns noms força coneguts.

—...?

—En Ramon Vinyes...

L'empresari somriu.

—Es fora d'Espanya. No se'n sap res.

—En Carrion i En Bernat i Duran. No n'estrenarem cap d'obra d'aquests autors?

—Ara com ara, no. No ens en han promès cap.

J. P.

“Orfeu” a Sitges

La vila de Sitges té una tradició artística i d'avantguarda prou coneguda perquè calgui parlar-ne.

Per tal de seguir-la mantenint, un aplec d'aficionats fills del «Blanco Refugio», com anomenava Sitges l'inoblidable Diego Ruiz, es proposaren estrenar *Orfeu*, tragèdia en un acte, i un interval del famós Jean Cocteau, traduïda per la senyoreta Maria Carratalà.

L'estrena a París d'aquesta obra constituït un esdeveniment: partidaris i contraris s'expansionaren com volgueren, hi hagué xivarri, detencions, de tot. I després, les polèmiques crítiques, els parers expressats violentament. En fi, una gran propaganda.

Per l'estil succeï a Sitges, la nit del dilluns passat, al «Prado Suburens», teatre en què es celebrà la citada estrena encara que entre nosaltres aquestes coses no solen agafar aires massa tràgics.

L'obra, ja es pot suposar, és d'un gran avantguardisme: personatges mitològics amb suèter, escenes desconcertants, frases explosives, conceptes desbordats, situacions originalíssimes, ambient de tragèdia, de vodevil, de somni, de poema fantàstic...

Un cavall de cartó diu el mot de Cambonne, que Orfeu repeteix lletra per lletra al dictat de les guitzes del cavall; un espill que fa de passadís entre l'Olimp i el menjador d'una família burgesa; un cap tallat que rodola per l'escena i després parla convertit en bust d'Orfeu; Orfeu amb suèter i pantalons de golf; Euridice vestida d'estar per Sitges; el vidrier, futur Angel de la Guarda; la Mort vestida de «soirée» per a disfressar-se immediatament de llevadora; dos practicants de metge que ajuden la Mort tan bé com poden.

Amb aquests informes i recordant-se de l'òpera del mateix títol que durant tants anys es representa, creiem que hem donat elements de judici per a fer-se càrrec de l'expectació i controvèrsia que havia de suscitar la seva estrena davant d'un públic nombrosíssim i selecte, encara que hem de dir que el formaren dues seleccions i totes dues es portaren a l'altura de les circumstàncies, és a dir, heroicament.

Els personatges foren representats d'una manera tan magistral com sorprenent tractant-se d'aficionats. Demostraren un aplom, una seguretat i un tan enlairat concepte del que representaven, mentre les seleccions que formaven el públic reaccionaven cada una pel seu cantó, que amb molt gust els felicitem des d'aquestes pàgines.

Dolors Bertrams féu una Euridice digna d'una gran actriu; Maria Planas ens donà una idea simpàtica, i per tant moderníssima, de la Mort, veient-la actuar tan ben ajudada pels metges doctors Darna i Carbonell; l'Orfeu del senyor Mirabent tingué moments d'enlairat dramatisme; Pere Armentoug, l'atal vidrier, era un àngel; Daniel Planas, servint-se molt bé de la seva corpora, donà un gran relleu a les «planxes» de la policia, i Josep Maria Bassols, el conegut advocat, estava perfecte d'Escrivent.

En tots els mutis foren ocaionats els artistes, l'autor i la distingida traductora, senyoreta Carratalà, i al mateix temps foren intensament xiulats per uns quants que formaven una de les seleccions de què ja hem parlat i que volgué «definir-se» de totes passades.

La vetllada, que començà amb un recital de cançons moderníssimes admirablement cantades per l'artista Pilar Ruff acompanyada al piano la senyoreta Carratalà, fou molt lluida, entretinguda i digna de l'artística tradició sitgetana.

J. S.

Voleu aprendre pràcticament, particularment, efectivament, d'escriure i parlar bé en català?

Seguiu un curs per correu o personalment al Liceu Dalmau de Sabadell, Terrassa, Manresa o Barcelona (València, 245). Demaneu-ne prospecte de franc. Demaneu-lo avui mateix.

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

BANC DE CATALUNYA

Rambla dels Estudis, núm. 10 - BARCELONA

CAPITAL: 50.000.000 DE PESSETES

AGÈNCIES I SUCURSALS

Barcelona (Sans, Sant Andreu, Gràcia, Rambla del Centre i Plaça Comercial), Madrid, Girona, Lleida, Tarragona, Canaries (Aruca, Galdar, Guía, Las Palmas, Puerto de Luz, Santa Cruz de Tenerife y Teide), Anglès, Arbúcies, Arenys de Mar, Badalona, Banyoles, Blanes, Calella, Eivissa, Figueres, Hospitalet, Hostalrich, Igualada, Llagostera, Malgrat, Masnou, Mataró, Molins de Rei, Montcada, Olot, Palafreugell, Palamós, Port Bou, Santa Coloma de Farnés, Torroella de Montgrí, Vallès, Vendrell, Vich, Vilafranca del Penedès.

Té el gust d'ofertir al públic els serveis de la seva nova

SUCURSAL DE MANRESA

CARRER ANGEL GUIMERA, 16

que a partir del dilluns passat dia 1 de setembre, realitza tota classe d'operacions de Banca i Borsa, igual que la casa Central i totes les seves altres Agències i Sucursals.

MARICEL-PARK

Gran Parc d'Atraccions Montjuïc

Entrada al Parc

CINQUANTA CENTIMS

Muntanyes Russes

les més sensacionals d'Europa

Bug Witching-Waves

Gran Pista de Skating — Magnífic Restaurant — The Dansants — Diners Americain — Jazz — Orquestrina
Tobogan — Cascada — Discos — Scooter

Campionat de Wihri-o-Ball

Magnífiques copes que s'adjudicaran mensualment als vencedors d'ambdós sexes
Les copes corresponents al mes actual, estaran exposades en el Saló del Restaurant

Mitjans de comunicació:

AUTOS: Marquès del Duero, carrer Mata, Carrtera de Montjuïc, recentment inaugurat.

PUBLIC: Funicular de Montjuïc, (billet combinat d'anada i retorn amb entrada al Parc, UNA PESETA). Estació intermitja. Funicular de Montjuïc, seguint el Passeig recentment inaugurat.

Entrada al Parc

CINQUANTA CENTIMS

EL CINEMA

La qüestió de l'estil

L'estil és la marca de l'esperit, de l'esperit en la seva funció artística. Vegeu, doncs, com la manca d'estil de la majoria de films revela per això mateix l'absència en ells de tot esperit artístic. D'entre l'enorme profusió de *producteurs*, que poc sobresurten afirmant-se amb un estil personal que marqui les seves obres, el qual permeti identificar-les tot seguit, com la presència d'una signatura revela el seu autor.

En el terreny del cinema, que és el que ara ens importa exclusivament, no ha faltat

banda hi ha els que opten per la fórmula germànica, on tot el que és registrat és artífici i composició; els que estan per una evasió del món real, decisiva, total, i com a exemples ens presenten films tan típics com *Metropolis* i *El gabinet del doctor Caligari*.

Ja hem senyalat algunes vegades com l'elecció de l'assumpte determina la fórmula amb la qual aquest assumpte serà plasmat. Ara vegem com això no té res a veure amb la presència o l'absència d'estil, el

«...la fórmula germànica... artífici i composició...»

qui, invertint els termes, ha senyalat la manca d'estil com un símptoma de reeiximent. El cinema, instrument que permet la màxima objectivitat en l'aprensió de la realitat, ha de perseguir la finalitat de reproduir les coses sense tractar de transcriure-les. No tractar d'estilitzar, és a dir, de deformar, sinó tot al contrari: procurar que l'autor capiti, que s'anulli, per assolir un registre passiu de les coses, les quals, riques d'un contingut mai exhaurit, vénen a fixar-se i a revelar-se al nostre esguard imparcial.

Aquest credo, que porta a l'exaltació dels noticiaris, al descrèdit del cinema alemany i en general de tot cinema de composició, comporta una confusió de termes que cal discriminar.

Es impossible despullar-nos totalment, és impossible no operar en el sentit de l'estilització. El que cal és que aquesta estilització sigui artística. Rudimentàriament existeix sempre, àdhuc en les més elementals funcions de l'esperit. El que cal és organitzar aquest procés d'una forma conscient. Àdhuc concedint que treballar amb una màquina—registre impersonal—permetés a l'autor arribar a un producte pur, aquest esdevindria, tot seguit de copsat, ple de les impureses que hi projectaria damunt l'espectador, l'ànim del qual és esclau de les seves preferències sentimentals, en els fons partits presos de moralitat infusa.

Aquesta qüestió, que té un abast general, es formula en termes concrets en el camp cinematogràfic de la manera que tractarem de resumir breument. D'una banda hi ha els que voten per la fórmula americana del cinema, la més exacta expressió del qual veuen en *I el món marxa*, i on tot el que és registrat és deixat en la seva pura inicial de màxima objectivitat. Per altra

qual està sempre present, sigui quina sigui l'escola a la qual el film pertanyi, sempre que el film en qüestió sigui un bon film, naturalment.

No creiem en l'absència d'estil en els films genuïnament americans. Els que en l'apologia, a l'egua de la manca de deformació estilística, defensen malament el procés. Per més que l'estil es remarca més brutalment en els films de la segona espècie, una obra com *I el món marxa*, el mateix que *Torrens humans*, són concebuts amb un rigorós procés estilístic.

La gent para més esment en les coses que veu que no pas en la manera de veure-les. Es quasi sempre inconscient d'això darrer i així és com, conscient de l'estil d'un film a la manera de *Metropolis*, on li presenten un món creat en rodó, no repara en la manera, en la forma amb la qual hom ha elaborat un film com *I el món marxa*. No oblidem que les qüestions d'estil són estrictament qüestions de forma. Admirem l'art d'un Lubitsch, el mateix en *Amor etern* que en *El príncep estudiant*. La màquina filma com el poeta escriu. Hi ha un fraseig, unes cadències especials, una insistència fonègica en aquests films, que són com les característiques gramaticals d'un escriptor.

Aquest aspecte que senyalem no és prou remarcat per l'espectador corrent, el qual admira en un film coses que, per bé que són en el film, no són el film. El cinema europeu sabé absorbir-se un grapat d'aportacions estètiques modernes, tendències decoratives, escoles pictòriques, que han contribuït molt al prestigi del qual l'esmentat cinema gaudeix.

Totes aquestes aportacions pot aprofitar-les el cinema sense que ell s'hi confongui. El que cal a l'art cinematogràfic són artistes novells, els quals s'han de caracteritzar per estar dotats d'una imaginació cinematogràfica que els porta a veure els esdeveniments anímics resolts en una desfilada d'imatges, desfilada ordenada i l'ordenació de la qual determina l'estil. L'art de filmar comporta una visió dinàmica dels fets, una intel·ligència de les connexions entre les imatges, un sentit del ritme visual i una pila més d'activitats que són pròpies del cinema i que per tant no retrobem enlloc més.

L'estil d'un film depèn d'aquestes activitats específicament cinematogràfiques i prou. Fins que el cinema no hagi assolit una perfecta independència, no el comprendrem totalment. El fet que tant les persones puguin preferir un film barroer, però que comporta alguns decorats atrevids i un cert nombre d'angles visuals estrafolaris, a un bon film de l'Oest del gènere cavallístic, diu prou bé com encara veiem el cinema massa a través de les altres arts.

J. PALAU

PANORAMA

Lon Chaney

«L'home de les mil cares», com havia estat anomenat, ha mort. Havia nascut a Colorado Springs en abril de 1883 i el seu debut en papers importants data de 1920, en *L'home del miracle*. D'entre els films seus més coneguts citem *El geperut de Nostre Senyora de París*, *La fantasia de l'Òpera*, *Mister Wu* i el més recent *Homes de ferro*, fa poc reprès en les sales barcelonines, on fou estrenat aquest hivern.

Algun diari ha dit que Lon Chaney ha mort precisament de resultes d'aquest darrer film. Corrent a tot vapor dalt d'una locomotora entremig d'una tempesta de neu, contragué una pneumònia que l'obligà a allitar-se, i després no es trobà bé mai més.

Lon Chaney no creia en el film parlant; a desgrat d'això n'havia rodat un i havia pogut assistir, gairebé agonitzant ja, a la seva projecció. Però no va dir a ningú la seva opinió.

La nostra opinió sobre ell, l'hem dita aquí altres vegades. Pots ser Lon Chaney no trobà mai un bon director.

Represes sonores

En una mateixa nit hem pogut veure i tornar a sentir dos dels films més considerables d'enguany: *Rapsòdia hongaresa* i *Captaires de vida*.

Rapsòdia hongaresa és un film totalment silent, i en aquesta forma elaborat en els tallers de la Ufa. La versió sonora que ha estat presentada a Barcelona, ara represa, ha estat establerta per una casa americana a base de música ja existent. Així, doncs, és com a film silent que cal jutjar-lo, per més que el motiu sigui en sí tot el sadollat de música, fins al punt de justificar el títol que ostenta el film.

En canvi *Captaires de vida* és, encara que només parcialment, un film evidentment sonor. Ens referim a la seva primera meitat, que muda perd molt de la seva emoció. És un bon exemple de la força del cinema sonor, en fer veure el gran partit que pot treure's del simple soroll d'una locomotora.

Ja diguérem quan l'estrena, els motius que tenim per considerar aquest film de Wellman com una de les petites grans obres del cinema en la temporada passada.

Ofèlia cinematogràfica

Decididament els Warner Bros han pensat seriosament en un *Hamlet* cinematogràfic. Un film parlat, naturalment. Suposem que utilitzaran llargament el diàleg shakesperiana. Pel que coneixem dels Warner Bros no ens atrevim a posar cap es-

Dolores Costello

perança en aquest nou film de John Barrymore, actor que s'encarrega del rol de protagonista.

El drama shakesperiana és un drama pur exclusivament intel·lectual, en el sentit de referir-se a un procés intern on la reflexió juga un rol preponderant, per adaptar-se sinó difícilment a un tractament cinematogràfic. Parlada, preveiem com la paraula podrà la supremacia per engendrar un clíxé teatral.

Ara discuteixen qui s'ha d'encarregar del paper femení. Què en pensem? Qui farà una millor Ofèlia, Lillian Gish o Dolores Costello?

Aquestes dues artistes són les que, a judici dels Warner, poden encarregar-se més fructuosament del rol d'Ofèlia. És probable que Dolores Costello, que diverses vegades ja ha treballat al costat de John Barrymore i a la vegada és la primera star dels estudis dels célebres germans, sigui finalment elegida.

Dolores Costello no la baratem. Intel·ligent i bella d'una fàiso ben personal. Aquella mirada sempre humida, com xopa encara d'un plor recent, que tant sap isolar-se de la resta del rostre. Pensem ara en un retrat dels últims anys de Ricard Wagner; és un retrat molt difós. Uns ulls llameguejants, una mirada dura i impetuosa acoblada a una boca que parla de tendresa, d'uns llavis vibrants de feminitat. És un contrast sorprenent, que ara ens ha rememorat el contrast parell que a vegades traïx el rostre de Dolores Costello. Els ulls sempre pensius i profunds, la boca disretreta i lleugera. Vegeu-la quanriu, com els ulls saben encara restar els mateixos i isolar-se d'aquella rialla.

Dolores Costello podrà fer una bona Ofèlia, qui en dubta; pot ella mateixa dir-la tan bé? Les paraules de Shakespeare, què seran en la seva boca?

Un ideal realitzat

L'èxit, sigui el que sigui l'ordre d'activitats en què es realitzi, és un fenomen social imprevisible, que es produeix independentment dels mèrits de l'obra i fins de la voluntat de la persona que el provoca.

En el teatre, i modernament en el cinema, això és axiòmic. Tothom escriu i treballa per l'èxit; els autors més altius, els que desdenyen el gran públic, aspiren a l'èxit que els pot fer una minoria que ells s'imaginaven susceptibles de comprendre'ls; els altres, no tan exigents o més francs, engalten amb decisió l'èxit popular.

Davant del fracàs, però, uns i altres reaccionen de la mateixa manera: no ho entenen; s'hi resignen, però si us volen parlar clar, us diran que no comprenen per quines raons s'ha produït el fracàs. Aquesta actitud sembla natural, explicable en l'home ofuscats per la seva obra; el curiós del cas, però, és que quan les coses passen al revés, l'autor es troba en una situació oposada però idèntica. Troba natural que l'obra sigui ben rebuda, aplaudida, celebrada per la crítica i que la gent es mobilitzi per anar-la a veure; però així que l'èxit traspasa els límits de la normalitat, límits que ningú no sap exactament on són; així que l'èxit comença de pendre les proporcions de fenomen social, l'autor s'hi perd i resta tan perplex com davant d'un fracàs. És molt freqüent sentir d'algun autor afortunat una confidència per l'estil: «No m'ho hauria cregut mai. El públic és boig; em rebutja aquella i em fa un èxit d'aquesta; no l'entendreu pas mai.» Això vol dir que de fet ignora les causes del seu triomf igualment que ignorava les de la seva derrota.

El públic, doncs, fa l'èxit, i aquest premi de popularitat no correspon pas sempre a un ordre de mèrits especials, sinó a un estat que només es pot manifestar quan troba el reactiu adequat per fer-lo sensible. El reactiu és l'obra o els intèrprets. Ara n'hem tingut un exemple sense precedents en la famosa pel·lícula *La parada de l'amor*.

N'havia sentit parlar molt; diàriament podia comprovar amb l'observació personal la formació de cues perpètuas a la porta del local on la projecten a Barcelona. Tenia notícies que a tot arreu del món havia passat una cosa semblant, però no havia sentit l'impuls d'anar-la a veure. Cal convenir que l'èxit d'aquesta cinta exigeix, amb més justícia que cap altre èxit conegut, el títol de fenomen social. Ha resistit totes les fatigues de la civilització, s'ha encarat amb totes les idiosincrasies i l'èxit s'ha declarat igualment a tot arreu. Joestic cert que els causants d'aquest fenomen han d'haver passat hores de perplexitat i encara no es deuen saber avenir del resultat de la seva pensada. La imaginació més àvida d'èxit difícilment podria preveure les proporcions monstruoses que la realitat podia concedir-li.

Finalment he vist la pel·lícula i m'explico la commoció que ha produït. Primerament, és l'antidòt més subtil, més amable, contra el pòsit dimoniàc de la guerra. Si us hi fixeu bé, sembla una cosa fora del temps i de l'espai; hi ha uns sentiments, uns impulsos humaníssims atenuats discretament i dosificats amb cautela. És un específic molt ben elaborat que podria correspondre a qualsevol època moderna, exceptuant el període que va de 1914 a 1930. No hi ha res decididament estantís, però difícilment hi descobrireu res positivament modern. La falla és una opereta francesa que fins ha estat representada en espanyol a Barcelona, la música és coetània de l'Exposició de París de 1900. Res del que hi passa no és estrictament actual; l'actualitat, però, es sent d'una manera difusa en tots els moments de l'execució. En conjunt és la mediocritat pura servida per una realització perfecta. Aquesta perfecció material és l'única cosa realment moderna de la pel·lícula i és la raó suprema de l'èxit. Gràcies a aquesta perfecció, la pel·lícula realitza l'ideal artístic en el teatre del seixanta cinc per cent dels espectadors del món.

Sense la intervenció del cinema i del fonògraf no s'hauria produït el fenomen social d'aquest èxit. Els intèrprets són senzillament insuperables; tenen totes les qualitats per servir l'obra, i pel que toca als protagonistes, no és possible imaginar-se una interpretació més perfecta i un poder de simpatia més eficaç. Totes aquestes particularitats, veritablement excepcionals, haurien declarat l'èxit de l'obra a qualsevol escenari, però haurien estat insuficients per donar-li les proporcions que ha pres amb l'auxili de la representació mecanitzada.

La participació del cinema ha fet possibles escenes i escenaris que la representació viva hauria d'excloure necessàriament; els primers termes ofereixen un marge a l'expressió que no tindrà mai l'àrea de la bateria; el camp de l'objectiu admet una si-

multaneïtat i un àmbit que ni l'escena ni l'escenografia no consenten. A tots aquests avantatges que són realment considerables, cal afegir el més important de tots: la garantia de la perfecció igual en totes les representacions i la continuïtat no interrompuda ni per la fatiga natural ni per cap exigència escenogràfica. L'espectador, doncs, té la seguretat de trobar actors; cantants; decorat i tramoia en el punt màxim de rendiment d'illusió; aquesta garantia, però, és un èxit que pertoca totalment a la part

Jeanette Mac Donald en «La parada de l'amor»

mecanitzada de l'espectacle que fins aquesta setmana s'ha projectat a Barcelona.

Jeanette Mac Donald és una intèrpret meravellosa; canta exquisidament, parla amb gràcia, es mou amb distinció; Chevalier prodiga la seva simpatia infinita, totes les altres figures col·laboren amb un encert i amb una intenció perfecta. En una representació viva, però, alguna o algunes d'aquestes gràcies fallarien, perquè el cos humà no és una màquina, i si no fallava el cos, fallaria la comparsa o la maquinària. La pel·lícula sonora ha pogut fixar una representació excepcionalment feliç i ha estandarditzat la perfecció.

Aquest és el secret i la justificació de l'èxit. Ni l'obra ni la música no tenen res de modern, la interpretació tampoc en registra cap genialitat i discorre dintre un cànon escènic perfectament conservador; ni la composició ni el moviment d'escena no descobriren cap novetat; la literatura és gairebé inoperant, el conflicte està perfectament classificat en el gènere opereta francesa; l'únic que és modern és la mecanització. Aquesta és la causa efectiva d'aquest èxit sense precedents. La mecànica ha permès de realitzar escènicament, amb les màximes garanties de perfecció i d'estabilitat, l'ideal estètic de la sensibilitat mitjana dels dos continents.

CARLES CAPDEVILA

Ja ho sabeu...

—que Silvain, el degà de la Comèdia Francesa mort fa poc, representà el paper de l'arquebisbe Cauchon en *La passió de Joana d'Arc*, film que no s'ha projectat a Barcelona?

—que Carl Laemmle, president de la Universal Film, ha contractat el famós Erich von Stroheim?

—que Ramon Novarro mateix dirigeix la versió espanyola del seu film *El cantador de Sevilla*?

—que Benito Perojo, l'autor de *La bodega*, ha arribat a Sevilla, on ha dirigit la presa de vistes del seu film parlat *L'embruïament de Sevilla*, tret de la novel·la de Carlos Reyes?

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

INAUGURACIÓ de la temporada en FÈMINA

Dissabte, 6 de setembre. ESTRENA de l'opereta cinematogràfica en colors naturals, inspirada en l'obra "Amor de zingaro", de FRANZ LEHAR

LA CANCIÓN DE LA ESTEPA

cançada per LAWRENCE TIBBET, d'l "Metropolitan Opera House", de New-York, secundada per STAN LAUREL i OLIVER HARDY

PRODUCCIÓ SONORA

Metro = Goldwyn = Mayer

Sessió contínua de quatre a vuit tardes. Nit, a les deu. A partir del dimecres, dia 3, es dispensen localitats per a les sessions de disabte diuenes i dilluns, a la quixeta del FÈMINA

L'Agència "Viatges Marsans", S. A.

es complau en informar a sa clientela i al públic en general, que, autoritzada per la Companyia M. Z. A. expendrà a l'acte, a partir del 1.º de setembre, tickets guarda-seient en els trens expressos i ràpids, així com també els suplementes per a seient de butaca amb destinació a Saragossa i a Madrid.

LES ARTS DISCOS

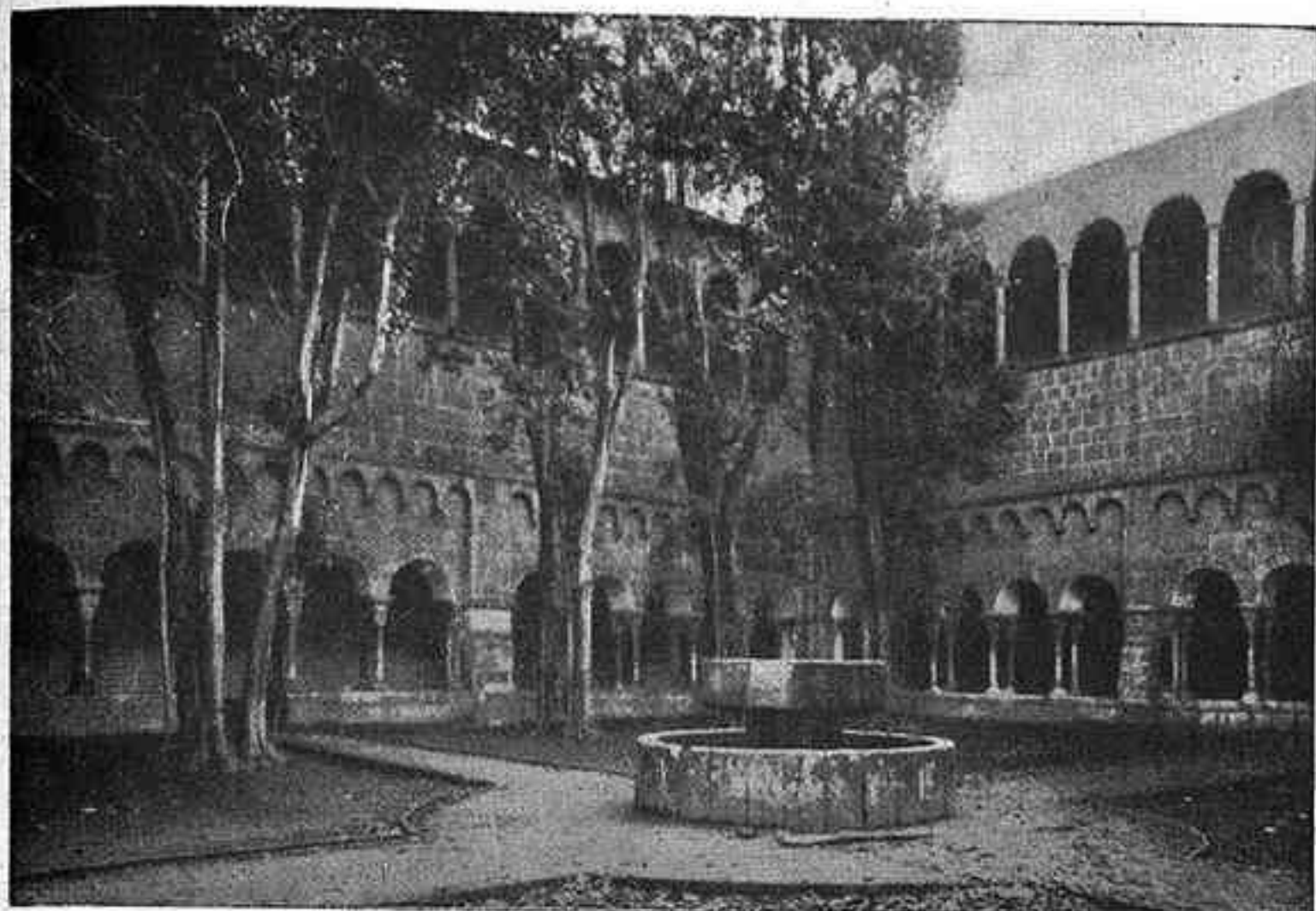
UN MONUMENT QUE S'ENRUNA

SANT CUGAT

El monestir de Sant Cugat il·lustra tot el Vallès. Amb un dibuix o una fotografia del monestir podeu encapçalar qualsevol estudi sobre aquesta comarca i tots els vallesans es sentiran dignament representats.

Des de Sant Cugat potser no va sortir en direcció al cel cap ànima que deixés la cella del convent plena d'aquella olor de santedat, que és una flaire de lliris molt diferent de l'olor dels lliris de jardí perquè

I encara ara el claustre està de sort. Hi va haver un temps que va fer de pati de la caserna de la guàrdia civil i tothom va poder admirar la roba interior de les famílies dels guàrdies estesa en els intercolumnis del claustre. A estones, l'ampit del claustre feia de cuina, i, naturalment, moltes pedres foren trencades i calcinades. Després el claustre va fer de pati d'una escola, i aquest és el desastre pitjor que ha sofert.

El claustre del monestir de Sant Cugat

és suauíssima i no mareja, però segurament aquesta magnífica casa de senyors, voltada de conreus i boscos, va produir il·lustres homes de lletres i va ésser refugi dels millors artistes.

En aquests claustres va treballar l'escultor Arnau Gatell, per aquí havien passat els pintors Serra i mestre Alfonso. I d'aquí va sortir la traducció del *Decamerone*, de Boccaccio, feta en un català que fa més olor de país que un pressec madur.

Es pot afirmar que aquells freres de Sant Cugat havien aconseguit, tot treballant en l'obra de llur salvació, viure en una casa de senyors molt poètica, en un ambient d'art, des d'on s'havien assegurat les millors vistes de paisatge.

***

Ara, Sant Cugat, i això que tot està ple de catalanistes, s'atterra, i sembla que no ens en donem vergonya. Diumenge passat els nostres amics Pineda i l'escultor Fenosa varen voler parlar als veïns de la vila del que és i representa el monestir i de la seva probable ruïna.

Més de dues centes persones varen comprovar que una ala del claustre s'aclofa. La paret s'ha desplomat i les columnes sembla que s'ajaguin. I tothom s'ho mira amb tanta indiferència.

Un dels oradors va conduir la gent davant un capítell i va dir: «Encara no fa quinze dies que han estat trencats els caps de les àguiles d'aquest capítell. Això és fet expressament, probablement per algun salvatge que es creu estimar les antiguitats. Mireu els cops de picot!»

Un altre salvatge—d'això ja fa temps—va trencar el cap de la figura que representa l'escultor Arnau Gatell, autor dels capítells.

Més tard el claustre servia de dipòsit de mobles procedents de desnonaments. Altres dependències fan de jutjat i de presó. Recentment ha estat construït un cinema prop de les portes que tanquen el recinte i un dipòsit d'aigua sobre una torre de defensa. I ara de poc, per a fer un camp de futbol, fou aterrat un gran tros de muralla del recinte. Sota el campanar hi ha una pista de ball i el jardí de l'absis, la única cosa bona que s'ha fet, tapa completament l'absis.

Com que som en un país mal governat, l'Estat s'ha permès fer prestar al monestir tota mena de serveis, els de caserna, escola, jutjat i presó. I, agraït, ha declarat el monestir monument nacional. I els ajuntaments de la vila han contribuït a l'obra de destrucció.

El claustre de Sant Cugat cau. I sembla que el mal no tingui remei, perquè quan un edifici és declarat monument nacional rep la sentència de mort. Pràcticament l'església és del rector i el claustre del Municipi. Però sembla que valdria la pena que una mà piadosa intervingués a Sant Cugat. Per què no se n'ocupa la Diputació? Hem tingut la sort que no hi posés les mans el senyor Milà i Camps, però si qualsevol dia s'aterrés el claustre ens en donaríem molta vergonya.

Si la Diputació donés un crèdit de confiança i els altres crèdits que el cas requereix al senyor Puig i Cadafalch, salvaríem aquest monument. Però cal anar de pressa.

L'escultor Arnau Gatell es va pensar fer una obra eterna: «*Qui claustrum tale construxit perpetuale*», va escriure a la làpida d'un angle. Això vol dir que el mestre Gatell comptava amb el nostre agraïment, amb una Diputació catalanista.

MANUEL BRUNET

Mn. Gudiol i el seu Museu

Vist l'èxit obtingut per la col·lecció vigatana d'obres d'art religiós exhibides a l'Exposició Universal del 88, i que fou premiada amb tres medalles d'or, el bisbe Morgades, secundat per l'extraordinari canonge Corbella i per uns quants amics, socis del vell Cercle Literari, pensà en la instal·lació definitiva d'aquelles peces escadusseres, agrupades incidentalment fins aleshores.

Devingué tan important de seguida la col·lecció, que en 1891 era oficialment oferta a la curiositat pública sota el nom de Museu Arqueològic Episcopal.

Ja molt abans d'ordenar-se sacerdot, que el seminarista Josep Gudiol i Cunill fou enviat a Roma a manament del bisbe, per tal que es consolidés el seu bagatge científic en matèries d'arqueologia. Aquell viatge d'estudi fixà d'una manera vigorosa la disciplina que ha estat el triomf d'aquest vigatà simple i cordial, que no sembla adonar-se que és una de les personalitats més il·lustres entre els arqueòlegs de Catalunya.

El doctor Morgades, refiat del talent i de la competència tècnica del seu protegit, va fer-lo tornar de Roma, i un cop ordenat, el 1866 el nomenà bibliotecari de l'Episcopal Pública Vigatana, amb el propòsit que actués de suplent del conservador efectiu, vista la importància creixent del Museu que ja exigia una direcció absolutament científica.

Mossèn Josep Gudiol s'ha aturat en el càrrec de conservador. Actualment no és res més que un simple capellà; però al cap de trenta quatre anys, les catorze sales del Museu contenen a l'entorn de disset mil peces de màxima importància artística i arqueològica, moltes de les quals són úniques en raresa i excel·lència.

Cal remarcar bé que una obra així, de tanta envergadura, és deguda exclusivament a aquests trenta quatre anys d'esforç, i sovint de sacrifici, del conservador actual i més que més als primers temps, en què la indiferència i de vegades l'hostilitat de la mateixa clerecia dificultaven la tasca. Però mossèn Gudiol s'aguantà ferm en la voluntat d'enriquir el seu museu.

Cal dir «seu» perquè a més d'haver-ne estat l'animador autèntic, ell ha sabut infondre-hi un aspecte vivent, que el separa de la fredor de catàleg que se'ns encomana en sentir anomenar la paraula «museu».

Aquest miracle només el pot fer l'artista que és dissimulat sota de l'erudit, del savi. I mossèn Gudiol ha aconseguit el miracle, malgrat la seva salut precària i la manca d'ajut econòmic, que han estat i encara són els seus dos adversaris implacables. Aquest capellà ras, que no ha pensat mai en cap canongia, al qual tampoc ningú no ha pensat mai atorgar-la-hi, com si ja no fos prou la tasca absorbidora del càrrec i la seva enorme i profunda obra escrita fins avui, ha hagut de sofrir el pesombre constant d'enginyar-se solucions per aconseguir cabals per ajudar el sosteniment del museu i per l'adquisició de peces noves. Mossèn Gudiol ha hagut de valer-se de veritables captes, puix que les subvencions, irregulars i migrades, no li permetien aprofitar l'avitnència d'adquirir tal o tal obra dels nostres artistes romànics o gòtics, que era a

punt d'emigrar o d'ésser destruïda. De vegades li ha calgut ajudar-se amb els propis cabals, la qual cosa ha practicat sempre i que, recentment, va culminar en el cas de la continuació dels «Tres-centistes Catalans», treball de la més alta erudició que ell cobrava a canvi d'objectes per al museu episcopal.

El tret d'originalitat que dona aquell aspecte vivent a la col·lecció és que ell, en lloc de limitar-se a catalogar cada una de les

Mn. Josep Gudiol i Cunill

peces, ha establert la biografia de totes; de cada retaule, de cada talla, de qualsevol objecte remarcable, mossèn Gudiol n'ha escrit l'història acurat, minucios, que els transforma en documents històrics, dotats de vida pròpia, florits d'anècdotes saboroses.

A desgrat de les malalties i de les dificultats econòmiques, ell encara ha tingut estones per anar-se'n a furgar pels arxius de França, d'Alemanya, de la Península, per a seguir documentant-se.

Quan el bisbe Torres i Bages el nomenà director de l'Escola dominical catequística del Seminari, pot dir-se que les seves conferències als deixebles de la càtedra de Moral contribuïren a acabar de transformar els capellans, pujats a l'antiga manera, estantissos, burocràtics, en sacerdots sensibles a l'exemple i a l'obra d'aquest artista de l'arqueologia, home plaçevol, una mica irònic, modest, perquè no necessita cap mica de vanitat.

Avui dia, el Museu Episcopal de Vic excel·leix en les col·leccions d'art romànic i gòtic. El pensament fonamental i total que ha guiat des de sempre a mossèn Gudiol és procurar que a més de reunir les obres d'art antic provinents del bisbat de Vic, completat les col·leccions amb altres elements forasters que enriqueixen el conjunt de les seccions. Però per sobre de tot, establir grups harmònics que poguessin informar sobre la litúrgia seguida en tot temps a Catalunya. Encara més: ell diu que ha escollit tot allò que, sense pertànyer al culte en si, pogués demostrar l'estat i l'evolució de les arts i les indústries de l'antigor catalana i fins allò que era usat per nosaltres mal no fos de producció indígena.

Ell ha donat forma total i magnífica al pensament del bisbe Morgades, del canonge Corbella i dels seus amics, amb el seu esforç i l'ajut del difunt mossèn Cunill. La tasca prossegueix. Mossèn Joan Junvent, arribat suara de Roma, doctorat al Magisteri de l'Institut Pontifici d'arqueologia cristiana, és qui el director actual ha designat com a conservador adjunt, que haurà de prosseguir l'obra realitzada per aquell capellà esborradís i exemplar, que s'anomena mossèn Josep Gudiol i Cunill.

MIQUEL LLOR

DISCOS

Música instrumental

Com a contribució a la commemoració del centenari del romanticisme, pot servir, per part de la música enregistrada en disc, la publicació del *Carnaval*, de Schumann, Op. 9, que forma la suite *Escenes mignonnes*, i que interpreta al piano Alfred Cortot. La música d'aquell autor, la més poètica de totes i la que millor representa aquest període, interpretada per Cortot, té totes les característiques necessàries perquè l'interpret pugui assolir tots els efectes possibles en l'execució al piano. En els acords amples que serveixen d'introducció, hom troba la seguretat de la pulsació ferma del concertista, que no rebutja l'efectisme, però que el conté en els seus límits. De la mateixa manera, en altres fragments, en la chopiniana, valsos, etc., hi ha també la delicadesa d'execució que sap fer reeixir la melodia amable i agradable a l'oïda, de què són plens aquells fragments. I el disc avui pot servir amb exactitud fidel tots els passatges de l'obra. Verament, Cortot, un dels millors intèrprets que existeixen avui dia, és el millor que hem sentit en aquesta obra. I parlant del disc, afegim que ja en altres ocasions hem insistit en l'avenç que signifiquen aquestes edicions perfectes d'obres a piano sol, que abans no eren possibles d'aquesta manera.

Els dos preludis de Chopin, que interpreta el cèlebre pianista polonès Jan Paderewski, són prou coneguts i sentits perquè aquí ens en ocupem.

La publicació d'obres d'autors catalans és cosa gairebé insòlita. En el disc s'escau el mateix que en els concerts: si en aquests no abunda, no hi ha raó prou forta perquè en els programes de discos s'ovintegin. Per això cal remarcar la publicació d'un quartet de Toldrà i en altra ocasió ens ocuparem també de l'edició en disc de la *Suite mallorquina*, de Baltasar Samper. L'únic que de música catalana s'editava era la sardana, i val a dir que potser se'n va fer un gra massa, però aquesta abundància era motivada per l'atenció que el públic hi posava. Darrerament ja s'ha incorporat també la música coral, no sols la de cançons, sinó també les grans creacions que ens serveixen en la millor forma l'Orfeó Català. Hi ha ben poc editat de música instrumental i simfònica, de les quals aquelles citades obres són ben bona mostra. D'En Toldrà coneixem també en el disc els seus *Sonets* per a violí i piano, i aquest quartet, suara editat, és intitulat *Vistes al mar*, que és una continuació ben definida d'aquests petits poemes. Hi ha més amplitud de concepció, però amb la mateixa forma lírica a que porta sempre la continuació d'una melodia sempre elevada, que per a existir no ha de recórrer a la cançó popular. En aquesta obra, tot i no volent ésser més que un seguit d'evocacions, no es troba cap divagació inútil, sinó al contrari, la melodia és sempre fàcil i abundant i servida amb una instrumentació ben completa.

El *Quartet en mi bemoll major*, de Beethoven, amb el qual l'Agrupació Rosé omple tres discos, ja l'hem sentit aquí en concerts, interpretat també per aquests excel·lents artistes. En passar al disc, a estones es nota en alguns instrumentistes una pulsació que sembla excessiva, com si es volguessin cercar la individualització de l'instrument, i això no s'avé molt amb l'esperit d'aquestes obres de música «da camera». En el disc, el micròfon, que s'acosta més als executants que l'oïda dels que escolten en el concert, destria més i fa sentir amb intensitat aquells excessos en la modulació.

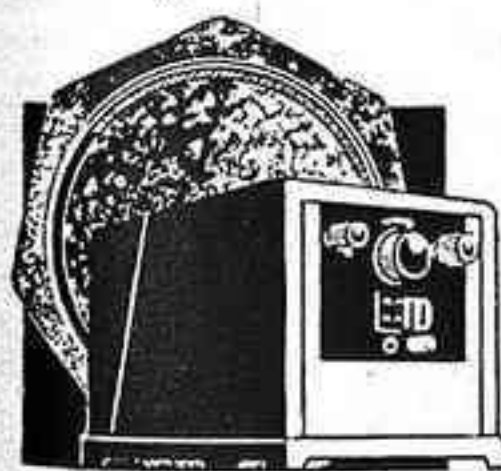
La gràcia serena de totes les obres de Haydn es troba també en aquest *Minuet* que diu esplèndidament Pau Casals. Doble aquesta obra un fragment del nostre violoncellista Cassadó, *Requiebros*, rublert d'aquella modalitat d'aire andalús que vol ésser tan expressiu.

J. G.

Discos de la Companyia del Gramòfon:

Schumann.—*Carnaval* (Op. 9).—Cortot. DB 1252, 1253, 1254.
Beethoven.—*Quartet en mi bemoll major* (Op. 74).—Quartet Rosé.—AF 316, 317, 318.
Toldrà.—*Vistes al mar*. Evocacions poètiques per a quartet de corda.—Quartet Rafael.—AB 591, 592.
Haydn.—*Minuet*.—Pau Casals.—DB 1391. Cassadó.—*Requiebros*.—Id., id.
Chopin.—*Preludi en la bemoll major*.—Paderewski.—DB 1272.—Id.—*Preludi en re bemoll major*.—Id., id.

RECEPCION LOCAL

EL VERANO puede ser época tan agradable para el radioaficionado, como cualquier otra estación, a condición de emplear el

CASAFON

Un aparato de dos aplicaciones y sencillísimo manejo.

Como receptor de Radio, el Casafón PHILIPS proporciona excelentísimas audiciones de la emisora local, sin interferencias ni perturbaciones atmosféricas. ¡Y esto TAMBIÉN EN VERANO!

Como amplificador permite escuchar, a través de un altavoz PHILIPS, magníficas y depuradas audiciones de los discos gramofónicos, reproduciéndolos eléctricamente.

El Casafón PHILIPS va equipado con lámparas "Miniwatt" serie "Maravillosa"

Pida al vendedor una demostración sin compromiso

PHILIPS

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

Director
Carles Ossorio
personal tècnic - comptable
Layetana - 18 - pral. B
Especialitat industrial i utilitat
Abonament

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passatge de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

Amb cada disc
POLYDOR
col·lecciona un
ECO DE LA VIDA

COMPANYIA FONOGRAFICA
Plaça Catalunya, 17, 1.º

"SIMPLEX"

COLL PATENTAT

No s'encongeix, no s'arruga
tot quedant elegant sempre

FABRICANTS:

Manufacturas DOMINGO FABREGAS, S. A.

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916
Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors
per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques
per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena
Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

Useu pel cap

Loción ViVina

Enforteix el cabell

No cura calvos,
però els evita.

Farmàcia: Escudillers, 61

COSMOPOLIS

L'esplèndida revista il·lustrada, les pàgines de la qual reflecteixen la vida del gran món.

Les seves diferents seccions de Literatura, Arts, Modes, Esports, il·lustrades amb magnífics gravats, tricromies, dibuixos, fan de COSMOPOLIS el més complet magazine espanyol.

La publicitat en COSMOPOLIS és d'alta eficàcia.

EXCLUSIVA DE PUBLICITAT:

Rodolf Mosse Ibèrica, S. A.

MADRID
Nicolas M.ª Ribera, 11
Tel. 15525

BARCELONA
Rambla Catalunya, 14
Tel. 13130

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions),
memòria, vertigens, fadga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa,
palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i
tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament
nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré,**

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré,** tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigiu-se i tramitent 0'95 ptes. en segells de correu per al franquèig a Oficines Laboratoris Sòlvérge, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73015

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILÈN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO SILICE :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Els que no utilitzen
NAFTALINA
en boles

veuen amb esglai

llurs robes arrades

Anuncieu MIRADOR

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria,
Litiasi úrica (mal de pedra),
Bronquitis parenquimatosa
Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 | Salmeron, 133